

פרדה וונדימגיון תייהו Ferede Wondemagiun Tyahu

00:00:02:16 00:00:00:00
קוראים לי
פרדה וונדימגיון.

00:00:09:19 00:00:05:03
אמא שלי, דמקץ' זנבה.
אבי, וופרה וונדימגיון תאיו.

00:00:13:22 00:00:10:22
וונדימגיון תאיו,

00:00:18:07 00:00:14:03
תאיו,
ווארקו.

00:00:20:00 00:00:18:15
אבא שלו.

00:00:23:02 00:00:20:15
ווארקו,
ט'גו.

00:00:26:12 00:00:24:04
טג'ו...

00:00:31:10 00:00:28:15
טג'ו אברהם.

00:00:37:22 00:00:35:18
אמא שלו,
וונדמגנהו.

00:00:41:15 00:00:39:05
אזנגש.

00:00:47:11 00:00:42:05
אזנגש,
טוואבש.

00:00:51:05 00:00:47:20
אמא שלה,
טוואבש אדנה.

00:00:54:22 00:00:51:24
אדנה ברצ'וקו.

00:00:56:14 00:00:55:01
ברצ'וקו סקל.

00:01:00:03 00:00:57:01
זה מצד אבא שלי.

00:01:04:04 00:01:02:15
ומצד אמא שלי,

00:01:06:13 00:01:04:13
דמקץ'.

00:01:12:10 00:01:08:20
דמקץ',
לא וונדמגנהו,

00:01:16:04 00:01:12:21
הילדים שלה,

00:01:19:15 00:01:16:10
צהייטו, תטגאי וופרדה.

00:01:22:20 00:01:20:06
היינו 3 אחים.

00:01:24:14 00:01:23:12
עכשיו,

00:01:29:14 00:01:26:08
דמקץ',

00:01:35:03 00:01:30:20
דמקץ' זנבה, זנבה מדהני,
מדהני יצחק, יצחק אברהם,

00:01:41:14 00:01:35:04
אברהם סולומן,
סולומן מח'רט.

00:01:48:10 00:01:42:24
מח'רט קנדו,

00:01:52:06 00:01:48:11
קנדו סרצה,
סרצה גדעון.

00:01:56:03 00:01:53:13
זה מצד אמא שלי.

00:01:59:14 00:01:57:02
זה היה מצד אמא שלי.

00:02:04:19 00:02:01:04
מצד אבא של אמא שלי,

00:02:08:13 00:02:06:16
זנבה סיסאי.

00:02:14:16 00:02:09:07
אתה מכיר את זנבה.

00:02:18:03 00:02:14:23
ומצד אמא שלה,

00:02:24:05 00:02:18:07
סיסאי...
היא התחנתה.

00:02:28:18 00:02:24:20
היא ילדה את דמקץ', יצחק,

00:02:36:05 00:02:29:05
מברט, דג'ן, גטהון, אסרסץ',
אנקואנייהוץ' ואברהם.

00:02:42:07 00:02:38:07
אלו הילדים של זנבה.

00:02:46:16 00:02:43:07
לאבא של זנבה קוראים מדהני,

00:02:52:11 00:02:47:17
מדהני יצחק, יצחק אברהם,

00:02:57:09 00:02:53:16
אברהם סולומון,

00:03:04:07 00:02:57:13
סולומון אירקה,

00:03:09:01 00:03:04:14
אירקה דנגל.

00:03:12:17 00:03:09:02
סרצה גדעון.

00:03:17:06 00:03:13:08
לפי הסדר.

00:03:24:15 00:03:17:22
אין לי את השמות של כולם,
איבדתי חלק ממה שכתבתי.

00:03:28:24 00:03:25:07
אלו ההורים שלנו.

00:03:34:13 00:03:29:08
ההורים שלנו,

00:03:38:13 00:03:34:19
כשהיינו קטנים...
- איפה הייתם גרים?

00:03:40:19 00:03:38:21
איפה נולדתם?

00:03:45:05 00:03:40:24
תראה, היהודים
היו מפוזרים שם.

00:03:51:12 00:03:45:09
זה עם שסבל
מאנטישמיות ברחבי העולם.

00:03:58:07 00:03:52:06
במקרה שלנו, חלקם גרו
באמח'רה, בטגראי ובוולקאית.

00:04:04:04 00:03:58:19
וכולם חיכו להזדמנות
לעלות לארץ.

00:04:11:20 00:04:05:02
סבא שלי מצד אבי נולד בסימאן.

00:04:18:19 00:04:13:03
אף שהוא בעצמו נולד בתגראי.

00:04:21:13 00:04:19:15
ואמא שלו נולדה

00:04:29:02 00:04:22:02
בקולה ווגרה, שזה קרוב לסימאן.

00:04:33:22 00:04:30:05
כמו שאמרתי לך קודם לכן,

00:04:38:22 00:04:34:11
היהודים היו מפוזרים בכל מקום.

00:04:42:13 00:04:38:24
וגם לא היה שקט כמו היום.

00:04:50:08 00:04:43:08
הם היו צריכים להתמודד עם
הרבה בעיות במשך הרבה שנים.

00:04:57:16 00:04:51:08
אם כי הורים שלנו חיו
בתקופה יותר טובה.

00:05:07:23 00:05:04:10
אמא שלו נולדה בווגרה
ואבא שלו נולד בסימאן.

00:05:11:12 00:05:09:05
הם היו גרים בסימאן?

00:05:14:01 00:05:11:24
כן, הם היו גרים מסימאן.

00:05:18:18 00:05:14:02
אבל ההורים שלי נולדו בתגראי.

00:05:22:03 00:05:19:01
איפה בתגראי?

00:05:25:24 00:05:22:24
בעדי שוואה.

00:05:31:24 00:05:26:06
הם גרו במקום
שנקרא עדי אנקט'ו.

00:05:36:22 00:05:32:15
רוב החיים שלהם
הם גרו בעדי אנקט'ו.

00:05:39:19 00:05:37:05
כשגרו שם,

00:05:47:03 00:05:44:16
כמו שאמרתי קודם לכן,

00:05:52:23 00:05:48:05
היהודים היו מפוזרים בהרבה
מקומות, הם לא היו די מאוחדים.

00:05:55:15 00:05:53:05
ומשפחות גרו באזורים מרוחקים.

00:05:58:21 00:05:56:00

אבא של אמא שלי היה מוולקאית.

00:06:05:09 00:05:59:13

אמא שלה הייתה מתגראי
ואבא שלה היה מוולקאית.

00:06:12:17 00:06:06:24

בסוף, כולם עברו לגור בתגראי.

00:06:16:14 00:06:13:09

כולם.
מהצד של אבי ומהצד של אמאי.

00:06:20:12 00:06:17:11

כולם התאחדו.

00:06:24:13 00:06:20:13

כשגרו בתגראי,

00:06:31:01 00:06:25:13

זו הייתה התקופה שהיהודים
התחילו להיות יותר מאוחדים.

00:06:34:07 00:06:31:13

באותה תקופה,
המוטו של הממשלה היה,

00:06:38:22 00:06:35:00

"מדינה של כולם
ודת של כל אחד".

00:06:41:15 00:06:39:07

לכן ביתא ישראל חיו
בשלווה באותה תקופה.

00:06:50:17 00:06:43:17

בזכות זה, ההורים שלנו גדלו בסביבה
יותר טובה והביאו אותנו לעולם.

00:06:55:12 00:06:51:13

היהודים לא כל כך
סבלו באותה תקופה.

00:07:01:24 00:06:58:09

האתגר היחיד היה לקרב
את המשפחות שהתרחקו.

00:07:09:19 00:07:02:19

חוץ מזה, החיים של
היהודים מאוד השתפרו.

00:07:15:07 00:07:10:18
אבל יחד עם זאת,
תמיד הרגשנו שזה לא המקום בשבילנו.

00:07:19:00 00:07:15:16
רצינו להיות במקום
שיהודים אמורים להיות בו.

00:07:25:17 00:07:19:07
קיווינו במשך 2500 שנים
שיום אחד נעלה לארץ ישראל.

00:07:33:22 00:07:26:22
כל יהודי חלם על ירושלים,
בלי קשר למעמד שלו.

00:07:38:11 00:07:35:22
מפה לשם,

00:07:46:06 00:07:41:07
הגיע תורו של הדור שלי.

00:07:51:08 00:07:47:21
בתור ילדים,
כשהיינו שומעים על ירושלים,

00:07:55:17 00:07:51:19
זה היה נשמע לנו כמו חלום.
לא הבנו את המשמעות.

00:08:03:06 00:07:56:06
זה נכנס לנו עמוק ללב, לא היה יום
שלא היינו מדברים על ירושלים.

00:08:06:17 00:08:04:11
כולם דיברו על ירושלים.

00:08:14:15 00:08:08:03
גם היהודים העשירים,
החלום שלהם היה להגיע לירושלים.

00:08:23:00 00:08:16:04
הם חיו 2500 עם הרבה כאב וסבל.

00:08:28:13 00:08:23:20
הם עשו הכול כדי לשמר את הדת.

00:08:31:11 00:08:28:20
הרבה סיכנו את החיים שלהם.

00:08:34:04 00:08:32:02

הם עברו את כל זה
כדי שאנחנו נחיה יותר טוב.

00:08:40:11 00:08:34:21

ואז הגיעו שמועות שאפשר
להתחיל לעלות לארץ ישראל.

00:08:45:13 00:08:40:20

שמענו הרבה דברים על ישראל.

00:08:48:06 00:08:46:13

כשהיינו שומעים את כל זה,

00:08:52:10 00:08:48:13

רצינו רק להגיע לשם.

00:08:56:09 00:08:52:23

רק בדור שלי, חיכינו 40 שנה.
וכל יום שמענו חדשות אחרות.

00:09:01:19 00:08:56:16

על זה ישראל מתנגדת או
על זה שהתחילו העליות.

00:09:09:18 00:09:02:18

ככל ששמענו משהו חדש, קיוונו
והאמנו שיום אחד יגיע גם תורנו.

00:09:13:02 00:09:11:06

האמנתם שתעלו מתישהו?

00:09:20:08 00:09:13:14

כן, האמנו שסוף סוף אנחנו
נגיע למדינה האמתית שלנו.

00:09:24:22 00:09:20:15

היינו מתרגשים מכל דבר
שהיינו שומעים על ישראל.

00:09:32:07 00:09:26:02

אם הייתה לנו ההשכלה
והכלים שהיו ליהודים אחרים,

00:09:38:23 00:09:32:18

עם האמונה שהייתה לנו,
היינו מנסים לעלות עוד קודם.

00:09:41:13 00:09:39:18

אבל כמו שאתה יודע, באתיופיה,

00:09:44:24 00:09:42:13
רק להגיע ממקום למקום,
זה היה מאוד מאתגר.

00:09:47:14 00:09:45:00
כי זו מדינה ענקית.

00:09:50:14 00:09:47:19
לכן, חוץ מהאמונה,
זה לא היה בשליטתנו.

00:09:57:12 00:09:50:19
קיווינו והאמנו שיום אחד אנחנו
נגיע למקום שכולנו חלמנו עליו.

00:10:03:07 00:09:58:05
לא היו לנו כלים שאיתם יכולנו
לקדם תהליכים לעלות לארץ.

00:10:06:12 00:10:03:21
היא מדינה מאוד גדולה.

00:10:12:18 00:10:07:19
עם הזמן, הגיע תורו
של דור שלנו.

00:10:18:06 00:10:13:16
אבא שלי נפטר
כשהייתי ילד קטן.

00:10:22:09 00:10:18:17
כשהייתי בן 7.

00:10:24:23 00:10:22:16
איפה נולדת?

00:10:31:01 00:10:24:24
נולדתי במחוז צלאמתי,
במקום בשם סקוט'ה.

00:10:37:02 00:10:31:09
כשהאיטלקים פלשו,
אנשים נאלצו לעזוב את תגראי.

00:10:43:20 00:10:37:11
בתקופה הזאת,
כולם הפכו לפליטים.

00:10:48:18 00:10:44:17
אני מתכוון לכולם,
הנוצרים, המוסלמים והיהודים.

00:10:56:04 00:10:49:13
לאחר מכן, ההורים
שלי הגיעו לסקוטה.

00:11:03:02 00:10:57:06
ושם אמא שלי נכנסה
להיריון ואני נולדתי.

00:11:12:23 00:11:06:10
זה היה אחרי שההורים שלי לא
הצליחו ללדת למשך 10 שנים.

00:11:17:21 00:11:13:04
הם ניסו הכול כדי להביא ילדים.

00:11:22:20 00:11:18:07
הם היו הולכים למלומדים
ולרבנים כדי לקבל תשובות.

00:11:28:04 00:11:23:20
הם היו הולכים במשך 3 ימים
כדי להגיע אליהם ולקבל ברכה.

00:11:36:03 00:11:30:10
כשהם היו מגיעים לשם, הם היו
מתפללים, מקבלים ברכה וחוזרים.

00:11:42:03 00:11:37:22
הם היו חוזרים
לביתם אופטימיים,

00:11:49:19 00:11:43:01
כי אמרו להם
שבקרוב יהיה להם ילד.

00:11:56:14 00:11:51:24
ואז הם חזרו לצלמתי.

00:12:00:06 00:11:58:03
ואז אני נולדתי.
לאחר 10 שנים.

00:12:05:20 00:12:01:11
נולדתי כשהאחיות
שלי התחתנו כבר.

00:12:10:11 00:12:07:21
כשהאחיות שלך התחתנו?
- כן.

00:12:12:23 00:12:10:12
מי הבכורה?
- צהייטו.

00:12:15:15 00:12:13:16
אחריה, פטגיי.

00:12:21:23 00:12:16:00
שתיהן התחתנו
לפני שאני נולדתי.

00:12:23:21 00:12:22:18
לפניי.

00:12:30:03 00:12:24:21
כמו שאמרתי לך,
אני נולדתי אחריהן,

00:12:40:00 00:12:33:01
עם הזמן, התחלתי להתפתח
ולגדול, לאחר 7 שנים אבי נפטר,

00:12:47:03 00:12:40:19
ועברנו לסבתא שלי לדיימה,
למקום שהיינו בו בהתחלה.

00:12:50:11 00:12:47:12
נולדנו בסקוטה אבל המקום
הראשון שהיינו בו היה דיימה.

00:12:53:05 00:12:50:20
אחרי זה, ההורים שלי
עברו משם לסקוט'ה.

00:12:56:12 00:12:53:23
וגרנו תקופה בדיימה.

00:13:02:06 00:12:57:01
סבתא שלי ז"ל הייתה
בת 80 כשהגענו.

00:13:09:19 00:13:03:13
אני זוכר שהיינו מדברים
כל הזמן על ירושלים.

00:13:15:16 00:13:10:03

רוב השיחות היו על זה.

00:13:23:18 00:13:16:18

אני גם זוכר שהיינו
הולכים ללמוד בצהריים,

00:13:26:13 00:13:24:10

אף שזה לא היה בדיוק בית ספר.

00:13:30:16 00:13:26:17

סבתא שלי הייתה אומרת לנו
שאנחנו הולכים לירושלים.

00:13:32:23 00:13:30:20

היינו שואלים אותה, ירושלים?
היא הייתה עונה, כן.

00:13:38:16 00:13:33:22

היינו בטוחים שלמחרת,
אנחנו כבר נהיה בירושלים.

00:13:42:12 00:13:39:11

היא הייתה אומרת שהיא וחברים
שלה כנראה לא יספיקו להגיע.

00:13:48:22 00:13:43:01

אבל אנחנו, הילדים והצעירים,
נגיע יום אחד לירושלים.

00:13:56:01 00:13:49:14

היינו מאוד קשובים לחדשות ולשמעות.
ידענו שישראל התחילה את ההליכים.

00:14:01:09 00:13:58:08

שמענו את זה בחדשות ברדיו.

00:14:08:10 00:14:02:16

כמו שאמרתי לך,
היינו מאוד קשובים.

00:14:11:04 00:14:09:06

ועם הזמן התחלנו גם להתבגר

00:14:18:04 00:14:12:17

לחשוב בצורה יותר רחבה
ולעזור למשפחה להתפרנס.

00:14:23:07 00:14:19:01

אני, למשל, התחלתי
לחרוש בגיל 12.

00:14:27:07 00:14:24:08
הייתי ילד קטן.

00:14:30:22 00:14:27:23
חיפשנו את עצמנו
בגיל מאוד צעיר.

00:14:38:01 00:14:31:21
במקום שבו גרנו,
אף שרובם היו נוצרים,

00:14:44:19 00:14:39:04
היהודים היו
מאוד חזקים ומכובדים.

00:14:51:21 00:14:46:19
הם אפילו לא היו
צריכים לשלם מיסים.

00:14:54:10 00:14:52:10
מכיוון שהם היו טוענים,

00:15:00:19 00:14:54:11
שהם חורשים ועובדים בזכות הכלים
שהיהודים היו מכינים ומספקים להם.

00:15:08:08 00:15:02:24
עד גיל 18 בערך,

00:15:14:24 00:15:09:03
לא שילמנו אף מס לממשלה.
זה היה כבוד גדול עבורנו.

00:15:19:05 00:15:16:00
המקום שביתא ישראל היו בו
היה רחוק מאיפה שגרנו אנחנו.

00:15:25:14 00:15:19:20
חשבנו לעצמנו שאולי הגיע
הזמן להיות עם כולם ולהתאחד.

00:15:29:01 00:15:25:24
כמו שאמרתי לך קודם לכן, זו הייתה
תקופה מרגשת בגלל השמועות על עלייה.

00:15:33:04 00:15:30:01
בסוף, החלטנו לעשות את זה ולעבור.

00:15:37:22 00:15:33:14

עברנו לסוקוט'ה, המקום שאמרתי לך.
שיחסית היה קרוב לאיפה שהיינו.

00:15:41:16 00:15:38:01
גרנו שם תקופה.

00:15:49:05 00:15:42:05
כמו שאמרתי לך, זו הייתה תקופה של
הרבה שמועות וחדשות על עלייה לישראל.

00:15:53:00 00:15:49:20
רק על זה דיברנו.

00:15:57:00 00:15:53:17
זה היה בשנות ה-50 בערך.

00:15:59:15 00:15:57:09
ומשם,

00:16:07:07 00:16:00:08
עברנו לעיר שנקראת מייצברי.

00:16:11:00 00:16:08:07
מייצברי זו עיר?
- כן, זו עיר.

00:16:12:24 00:16:11:01
כן, בדיוק הפכה
לעיר באותה תקופה.

00:16:15:14 00:16:13:00
ובן כמה היית כשעברתם לשם?

00:16:17:23 00:16:15:20
הייתי בן 20 כשעברנו לשם.

00:16:21:17 00:16:18:20
אני אחזיר אותך קצת אחורה.

00:16:25:12 00:16:22:07
קודם אמרת שאבא שלך
נפטר כשהיית בן 7.

00:16:26:14 00:16:25:13
נכון.

00:16:29:16 00:16:26:19
הוא נפטר ממחלה?
- לא.

00:16:34:12 00:16:29:22
הוא לא נפטר ממחלה,
אבא שלי נרצח.

00:16:39:17 00:16:35:19
אנשים רעים רצחו אותו.

00:16:45:15 00:16:40:04
בסוף הכול מאלוהים,
כנראה הגיע הזמן שלו ללכת.

00:16:48:11 00:16:46:03
אבל אבא שלי לא נפטר ממחלה.

00:16:53:24 00:16:48:12
הוא היה בן אדם מאוד אהוב.
הנוצרים, היהודים, כולם אהבו אותו.

00:16:58:19 00:16:54:15
הוא היה מאוד נדיב ונחמד.

00:17:00:23 00:16:58:22
הוא היה מאוד אהוב.

00:17:07:12 00:17:01:01
יחד עם זאת, תמיד יהיה מישהו שלא
רוצה בטובתך ורוצה רק להפיל אותך.

00:17:11:14 00:17:08:09
זה מה שקרה לאבא שלי.

00:17:17:02 00:17:11:18
מאוד קשה לי לתאר במילים
את הנדיבות ואת טוב הלב שלו.

00:17:23:23 00:17:18:13
לפעמים אני חושב
שהוא עדיין איתנו.

00:17:30:21 00:17:24:12
כל האנשים מבתי כנסת וכנסיות
היו מכירים ואוהבים אותו מאוד.

00:17:36:05 00:17:31:09
הוא אהב את כולם בצורה שווה.

00:17:39:11 00:17:37:01
לפעמים אני חושב לעצמי,

00:17:46:19 00:17:39:19

למה שמישהו ירצה לרצוח אותי,
הרי הוא היה כזה נחמד וטוב לב.

00:17:55:20 00:17:49:18
הרבה פעמים אני שומע מאנשים,

00:18:03:11 00:17:56:11
סיפורים על אבא שלי ועל
כמה שהוא היה אהוב ואיש טוב.

00:18:09:18 00:18:04:02
זה היה גורם לי להיות גאה
בכל מקום שהייתי הולך אליו.

00:18:15:17 00:18:10:07
אנשים היו מאוד נחמדים אליי כי הם
אהבו והעריכו את אבא שלי ואת מעשיו.

00:18:23:09 00:18:16:09
לפעמים היה קשה לי עם הציפיות,
הציפיות היו גבוהות בגלל אבא שלי.

00:18:29:17 00:18:24:03
הוא תמיד דאג לאחרים
לפני שדאג לעצמו.

00:18:35:24 00:18:30:12
לא היה יום שלא עזר לנזקק.

00:18:46:01 00:18:39:15
כל הדברים שאני אומר לך, זה מאנשים
שהכירו אותי ועשה משהו טוב למענם.

00:18:51:02 00:18:46:18
אני בקושי זוכר אותי כי הייתי ילד,
אבל גדלתי על הרבה סיפורים עליו.

00:18:55:11 00:18:51:15
כל מי הכיר אותי היה אומר לי
כמה שהוא היה אהוב ואיש טוב.

00:19:01:00 00:18:55:24
אני עצמי בקושי זוכר אותו,

00:19:03:22 00:19:01:06
כי הוא נפטר כשהייתי
בגיל מאוד צעיר.

00:19:09:17 00:19:03:23
בגיל הזה כבר הייתי רועה צאן.

00:19:17:18 00:19:10:18
אני זוכר שהוא היה מגיע למקום
שבו הייתי עם ארוחה ודבש.

00:19:26:02 00:19:19:02
הוא היה מביא לי
את זה לשטח מהבית.

00:19:28:09 00:19:27:03
הוא בא בעצמו להביא לך?

00:19:35:10 00:19:28:10
כן, זה אחד הזיכרונות
הבודדים שיש לי ממנו.

00:19:38:16 00:19:36:03
אני בקושי זוכר כשהוא נפטר.

00:19:41:00 00:19:38:20
אבל אני זוכר
את המעשים הטובים שלו.

00:19:46:04 00:19:41:14
כשהייתי שומע אנשים מהללים אותו,
הייתי נזכר בדברים שהיה עושה,

00:19:50:07 00:19:46:18
דברים שהיה עושה
בשבילי כשהייתי ילד קטן.

00:19:56:06 00:19:50:22
אבל את רוב הדברים הייתי
שומע את זה מאנשים שהכירו אותו.

00:20:03:20 00:19:56:20
מה אני אגיד לך, הם היו
מהללים אותו כאילו הוא היה אלוהים.

00:20:07:03 00:20:04:10
לא היו מפסיקים לדבר עליו.

00:20:15:23 00:20:08:23
אבל הכול מאלוהים,
ולכל דבר יש סיבה.

00:20:23:02 00:20:16:18
זו הסיבה שהוא איבד
את החיים שלו, שרצחו אותו.

00:20:26:16 00:20:24:04
במה הוא היה עוסק?

00:20:31:11 00:20:26:17
אבא שלי היה עוסק בעבודות ברזל.

00:20:35:02 00:20:33:02
הוא היה מכין הכול.

00:20:40:08 00:20:36:07
לאחר שהוא נפטר,
אמא שלי שמרה על כל הציוד שלו.

00:20:45:22 00:20:41:04
לא הייתי צריך להכין
או לרכוש כלים בגיל 20.

00:20:51:01 00:20:46:24
היא שמרה ולקחה
אותם איתה לכל מקום.

00:20:58:02 00:20:52:09
היא הייתה מסמנת אותם כדי שיזהו.

00:21:05:19 00:20:59:10
כשהייתי ילד קטן, הוא כבר
ידע מי הולך לקבל מה בירושה.

00:21:12:08 00:21:07:10
כשהוא נפטר, הכול
התבלגן וגם החיות נעלמו,

00:21:18:06 00:21:13:14
כי אף אחד לא לקח על זה אחריות.

00:21:24:09 00:21:19:20
ופתאום יום אחד,

00:21:29:18 00:21:24:17
אמא שלי הפתיעה אותי
וקנתה כמה כבשים בשבילי.

00:21:32:13 00:21:30:13
ככה היא החזירה את
כל הכבשים שנעלמו.

00:21:36:24 00:21:32:21
עד שהתחתנתי,

00:21:44:10 00:21:37:10

כיוון שהייתי ילד שכולם
דאגו לו בבתי כנסת ובכנסיות,

00:21:51:22 00:21:46:05
מישהו לקח אחריות
ועזר לי לגדל את הכבשים.

00:21:55:05 00:21:52:15
והן גדלו והתרבו.

00:22:01:02 00:21:56:09
אנשים עזרו לי בזכות המעשים
הטובים והאהבה של אבא שלי.

00:22:08:03 00:22:02:11
כמו שאמרתי לך, בגיל 20, אמי
שמרה על הכלים והביאה לי אותם.

00:22:12:22 00:22:09:07
אני אחזור לזה יותר מאוחר.

00:22:21:18 00:22:14:18
כמו שציינתי קודם, סבתא שלי הייתה
אומרת לנו שיום אחד נגיע לירושלים.

00:22:28:06 00:22:23:02
לאחר 3 שנים היא נפטרה.
היא הייתה מאוד מבוגרת.

00:22:35:04 00:22:28:21
הייתה אומרת לנו, שאם הדור שלה לא
יזכה להיות בירושלים, הדור שלי כן.

00:22:41:21 00:22:35:21
היא הייתה מאוד
מודעת לגיל ולסביבה שלה.

00:22:50:01 00:22:44:24
ואנחנו הקשבנו לה.

00:22:57:05 00:22:50:06
התחלנו לחקור את זה לעומק,
להשיג הרבה מידע ולהיות מודעים,

00:23:03:18 00:22:58:00
עד שהיינו בקיאים מספיק לגבי כל
מהלך שנעשה כדי לקדם את העלייה.

00:23:09:06 00:23:04:07
בסוף הגענו לשלב שבו היינו מובילים,

אחראים וידענו להבדיל בין אמת ושקר.

00:23:13:18 00:23:10:01

אחרי זה...

00:23:18:22 00:23:15:10

הגיע זמני והתחנתני.

00:23:26:15 00:23:19:17

התחלתי לעסוק בעבודות ברזל, בעזרת הכלים של אבא שלי שאמא שלי שמרה.

00:23:33:18 00:23:27:18

בהתחלה, התחלתי לעסוק בתיקונים.

00:23:40:06 00:23:34:10

עם הזמן השתפרתי בזה והתחלתי לעסוק בדברים יותר מורכבים.

00:23:48:05 00:23:41:05

ולאט לאט, התחלתי לעבוד כעצמאי כמו אבא שלי.

00:23:53:21 00:23:48:16

התחלתי להיות רציני בזה

00:24:02:15 00:23:55:20

בגיל 23 או 24.

00:24:09:21 00:24:03:13

הנוצרים ושאר האנשים שמחו שיש מישהו חדש שעוסק בעבודות ברזל.

00:24:11:24 00:24:10:16

כשהתחלת לעסוק בזה?

- כן.

00:24:20:11 00:24:13:11

עם הזמן, התחלתי להרכיב רובים. בתקופה ההיא היו הרבה רובים.

00:24:25:19 00:24:21:06

עבדתי עם הרבה סוגים של רובים.

00:24:33:01 00:24:26:01

גנצל, אמריקן (סוגי רובים) הרבה רובים היו באותה תקופה.

00:24:40:02 00:24:34:08

כל מה שידעתי

למדתי לבד, מהניסיון.

00:24:46:24 00:24:41:05
הייתי יושב בבית, יושב, חושב
ומנסה להבין איך הרובה עובד ומורכב.

00:24:50:09 00:24:47:21
איכות החיים שלנו היה טובה.

00:24:57:13 00:24:51:05
מרוב שהייתה טובה,
אפילו היינו עוזרים לנזקקים.

00:25:00:18 00:24:57:23
בכל פעם שהיה לי
משהו או שהשגתי משהו,

00:25:07:23 00:25:01:09
תמיד חשבתי איך אני
יכול לחלוק אותו עם מישהו.

00:25:15:09 00:25:08:18
אני עדיין ככה, כיוון שהחיים שלנו
היו טובים, הצלחנו גם לממש את זה.

00:25:20:17 00:25:16:00
היינו טובים בעבודות שלנו.
בחקלאות, עבודות ברזל, רובים,

00:25:25:21 00:25:21:09
שמרנו על סטנדרטים גבוהים.

00:25:29:20 00:25:26:15
עם זאת,

00:25:37:19 00:25:32:13
אפילו שהחיים שלנו היו טובים
וברמה גבוהה יחסית לסביבה,

00:25:45:09 00:25:38:12
כל מה שחלמנו על עליו כל הזמן
היה לעלות לארץ ישראל יום אחד.

00:25:52:15 00:25:46:24
לכן היינו קשובים למהלכים
שנעשו בשביל העליות לארץ.

00:25:59:16 00:25:53:17
זה כל מה שעניין אותנו.

00:26:03:09 00:25:59:17
להגיע לירושלים יום אחד.

00:26:05:16 00:26:04:02
לאחר מכן,

00:26:09:11 00:26:06:16
אני אתן לך לסיים,
אבל יש לי שאלה.

00:26:16:01 00:26:09:23
קודם סיפרת לי על זה שאמא שלך
שמרה את הציוד של אבא שלך.

00:26:18:17 00:26:16:24
באיזה גיל היא הביאה לך אותו?

00:26:22:24 00:26:19:12
תמיד היה לי את זה.

00:26:24:18 00:26:23:14
עם זאת,

00:26:30:12 00:26:25:04
התחלתי לעסוק בזה

00:26:33:19 00:26:31:04
רק לאחר שהיא נפטרה.

00:26:36:10 00:26:33:20
אבל היא הביאה לי
את הציוד לפני כן.

00:26:41:03 00:26:37:05
היא אמרה לי שזה מאבא שלי
וחילקה לי את הכלים אחד אחד.

00:26:44:12 00:26:41:21
כשנתנה לך...
- מה?

00:26:48:04 00:26:44:20
כשאמרה לך שזה מאבא ונתנה לך...
- כן?

00:26:53:15 00:26:48:21
מה חשבת באותו רגע?
- לעשות את מה שאבי עשה כל חייו.

00:27:00:17 00:26:54:00

לעסוק בעבודות ברזל
וללכת ללמוד עברית.

00:27:04:09 00:27:01:23
אמנם בקושי למדנו משהו,

00:27:08:20 00:27:05:12
אבל כשהתבגרנו קצת,

00:27:14:19 00:27:09:13
היינו מנסים ללמוד לבד
אחרי שעבדנו כל היום.

00:27:19:08 00:27:15:10
זה לא היה פשוט כי התחלנו
ללמוד בגיל יחסית מאוחר.

00:27:26:15 00:27:19:21
היינו שואלים את עצמנו,
איפה היינו עד עכשיו?

00:27:33:19 00:27:27:20
כשהתחלתי ללמוד
לכתוב ולקרוא לבד,

00:27:38:03 00:27:34:14
שמענו שמועה שיש
בית ספר לעברית בגונדר.

00:27:40:03 00:27:38:04
נסעתי עד גונדר כדי ללמוד.

00:27:43:01 00:27:40:07
למדת שם?
- לא, תן לי לסיים את הסיפור.

00:27:48:11 00:27:44:03
אני וחברים שלי ברחנו
מהבית לגונדר בלי שההורים ידעו.

00:27:51:23 00:27:49:04
כי שמענו שיש בית ספר לעברית.

00:28:00:03 00:27:53:03
אם אני לא טועה,
זה היה ב-1949.

00:28:03:01 00:28:00:20
1949 או 1950.

00:28:06:08 00:28:03:23
הלכנו לשם ב-1949.

00:28:12:12 00:28:06:21
ומסתבר ששרפו
את בית הספר ב-1948.

00:28:17:19 00:28:13:02
כשהגענו לשם ואמרנו שבאנו ללמוד,
אמרו לנו שבית הספר סגור.

00:28:25:08 00:28:18:19
היינו עצובים, אבל לא היה לנו בררה.
בסוף חזרנו לביתנו.

00:28:33:05 00:28:27:23
חזרנו לעבוד בעבודות שלנו.

00:28:38:09 00:28:34:06
וגם יונה בוגלה היה
נמצא באדיס אבבה באותה תקופה...

00:28:42:13 00:28:38:17
בן כמה היית?
- הייתי בן 20.

00:28:44:10 00:28:42:20
היינו יחסית גדולים.

00:28:48:02 00:28:44:15
הלכת מתגראי לגונדר
כדי ללמוד עברית?

00:28:51:16 00:28:48:10
הייתי בצלאמתי באותה תקופה.
- נכון.

00:28:55:18 00:28:51:23
הגעתי לתגראי
כשהייתי בן 7 בערך.

00:29:01:19 00:28:56:13
כל המקומות שסיפרתי
לך עליהם קודם לכן,

00:29:05:11 00:29:02:01
הגענו אליהם יותר מאוחר.

00:29:11:10 00:29:05:14
במקומות הקבועים שהיינו בהם,

לא היו נותנים לנו לשלם מסים.

00:29:13:20 00:29:11:17
אבל בשאר המקומות,

00:29:16:22 00:29:13:23
לא היינו משלמים את כל
התשלומים שהמקומיים היו משלמים,

00:29:22:20 00:29:17:00
אבל היינו משלמים מסים לממשלה.

00:29:25:11 00:29:23:17
במקומות הקבועים שהיינו בהם,

00:29:32:17 00:29:25:17
חיינו חיים חופשיים עם
כבוד והרבה אהבה מהסביבה.

00:29:36:13 00:29:33:03
לא ידענו מה זה לשלם מסים.

00:29:41:23 00:29:37:05
הם היו טוענים שאנחנו (היהודים)
כמו העיניים, הידיים והרגליים שלהם.

00:29:48:00 00:29:42:06
לכן הם לא היו מסכימים שנשלם כמו
כולם מסים לממשלה ושאר תשלומים.

00:29:53:04 00:29:49:08
כי היהודים היו מאוד
אהובים במקום הזה.

00:30:01:07 00:29:54:10
אני לא יודע אם אמרתי לך את זה,
לאחר שבעלה של סבתא שלי נפטרה,

00:30:05:12 00:30:02:09
היא עברה מוולקאית לצלאמת.

00:30:11:16 00:30:06:02
קיבלו אותם שם
בצורה מאוד מכובדת.

00:30:20:14 00:30:13:14
אמרו שהם לא יתנו
לנו לשלם מסים.

00:30:25:09 00:30:21:02

וראש הכפר אישר את זה.

00:30:33:09 00:30:26:18

היינו במצב טוב בזכות זה.
הם דאגו לנו מההתחלה ועד הסוף.

00:30:37:13 00:30:34:04

המקום היה טוב.

00:30:42:19 00:30:37:20

אבל בסופו של דבר מה שהיה
הכי חשוב עבורנו היה להתאחד.

00:30:49:07 00:30:43:13

כשהאנשים שם שמעו שאנחנו עוברים,
הם לא רצו לתת לסבתא שלי לעזוב.

00:30:55:23 00:30:49:15

כשהיא נפטרה שם,
הם לקחו אותה בעצמם לקבור אותה,

00:30:59:24 00:30:56:09

בבית הקברות של יהודים
שהיה נמצא באזור.

00:31:04:13 00:31:00:13

אז מי חיתן אותך
אם היא נפטרה?

00:31:06:21 00:31:04:21

הייתי עם אמי באותה תקופה.

00:31:10:19 00:31:07:13

זה שסבתא שלי נפטרה
זה לא אומר שלא הייתה משפחה.

00:31:14:07 00:31:11:11

דג'ן זנבה, ווסין גאשה,

00:31:17:22 00:31:14:19

ווסין גאשה היה בן דוד שלי.

00:31:20:14 00:31:18:18

ודג'ן זנבה הוא דוד שלי.

00:31:23:24 00:31:20:18

שלושתנו היינו מאוד מאוחדים.

00:31:30:12 00:31:25:04

היינו מתחלקים בנינו

בשטחים לחקלאות.

00:31:35:20 00:31:31:15

היינו מרוויחים יותר
מאלו שהיו חורשים לבד.

00:31:43:09 00:31:36:09

ידענו לנצל שטחים ולחרוש נכון.
זו הסיבה שהיינו מרוויחים יותר.

00:31:51:00 00:31:44:00

כיוון שזה היה מקום שהיו
באים אליו מכל מקום כדי לחרוש,

00:31:54:07 00:31:52:02

היה שוק גדול.

00:31:58:24 00:31:54:24

בתקופה הזו, גדלתי אצל
דוד דג'ן ודוד ווסין .

00:32:06:12 00:31:59:20

אני, הילדים שלהם וכמה חברים שלנו
היינו עובדים ביחד בחקלאות.

00:32:11:13 00:32:07:01

חלקנו חרשנו בזמן שהשאר
טיפלו ושמרו על החיות.

00:32:13:18 00:32:11:19

ככה גדלנו ביחד.

00:32:14:20 00:32:13:20

אם כך,

00:32:20:07 00:32:15:02

גדלנו יחד עם המשפחה שלנו.

00:32:27:11 00:32:20:18

תמיד אכלנו ועבדנו ביחד.

00:32:33:01 00:32:28:12

הם לימדו אותנו לעבוד נכון.

00:32:36:22 00:32:33:10

היה להם שטח מאוד גדול.

00:32:40:17 00:32:37:24

אני אתן לך דוגמא,

00:32:47:22 00:32:40:22
תחשוב, זה כמו לחרוש באשקלון,
אופקים, ערד, קריית גת וב"ש.

00:32:52:20 00:32:49:03
היינו רצים לכל
מקום כדי לעבוד.

00:32:59:02 00:32:53:14
ואת רוב העבודה השחורה,
הנוצרים היו עושים.

00:33:04:19 00:33:00:06
לא היו לנו תלונות.
היינו עובדים ומתפרנסים.

00:33:11:23 00:33:05:02
דימה זה היה מקום
מושלם לחקלאות.

00:33:16:18 00:33:12:00
כל מי שהיה במקום
הזה היה מאושר.

00:33:20:22 00:33:16:20
אבל הרצון להתאחד עם אנשים
כמוך היה מאוד חזק אצלנו.

00:33:27:04 00:33:21:15
כמו שאמרתי לך קודם.

00:33:32:06 00:33:27:07
זו הסיבה שעברנו
ממקום למקום.

00:33:36:04 00:33:32:16
המקום שסיפרת לי עליו...

00:33:41:06 00:33:36:18
נגיד הגעתי למקום הזה.
- כן?

00:33:49:13 00:33:42:17
מה אני רואה מולי?
איזה בתים הייתי רואה?

00:33:53:09 00:33:49:24
המקום שבו גרנו,

00:34:00:24 00:33:53:24

הבית שלנו היה מקדימה
ומאחוריו הבתים של דודים שלי.

00:34:04:13 00:34:02:01
היינו גרים באותו אזור.

00:34:08:04 00:34:05:02
היו שם כמה משפחות.

00:34:09:18 00:34:08:08
כמה אחים שגרו ביחד.

00:34:15:12 00:34:09:19
המשפחה של גטהון
זנבה, אברהם זנבה,

00:34:18:10 00:34:15:14
כולם היו גרים ביחד.

00:34:21:23 00:34:18:22
הם לא נפרדו אף פעם.

00:34:25:22 00:34:22:09
כאשר אברהם זנבה
וגטהון זנבה עברו מקום,

00:34:29:18 00:34:26:07
זו הייתה הפעם הראשונה שנפרדו.

00:34:32:04 00:34:30:19
חוץ מזה,
תמיד היינו ביחד.

00:34:36:12 00:34:32:17
לא היה הרבה הבדל.
היינו עובדים כל הזמן ביחד.

00:34:39:23 00:34:36:20
כמו שאמרת לי, הנוצרים היו
חורשים ועושים את העבודה הקשה.

00:34:45:15 00:34:40:16
אנחנו רק היינו מארגים
שטח ואוספים את יבולים.

00:34:53:14 00:34:46:14
היינו כל הזמן ביחד,
עבדנו, גרנו ובילינו ביחד.

00:34:56:06 00:34:54:24

זה לא היה רחוק.

00:35:02:13 00:34:57:00
כל הבתים היו במתחם אחד,

00:35:09:18 00:35:03:09
ולכל בית הייתה גדר סביבו.

00:35:13:16 00:35:11:06
כך היינו גרים ביחד.

00:35:17:21 00:35:13:24
אבל בשאר המקומות שבהם
גרנו, המצב היה קצת שונה.

00:35:25:18 00:35:18:18
המרחקים בין הבתים של כולם
היה יחסית רחוק בהליכה.

00:35:29:06 00:35:26:04
אני מדבר איתך על הבית
האחרון שלנו, לפני שהגענו לפה.

00:35:32:11 00:35:29:22
אבל בדימה,
זה היה כמו שאמרתי לך.

00:35:35:08 00:35:32:24
עם הזמן...

00:35:43:00 00:35:36:00
התחלתי להבין שעשיתי
טעות שלא למדתי כמו שצריך.

00:35:47:12 00:35:44:17
היינו מאזינים הרבה לרדיו.

00:35:55:12 00:35:48:12
רק כשהתבגרתי
התחלתי להבין את זה.

00:36:00:02 00:35:55:21
רק אז התחלנו לשאול
את עצמנו שאלות.

00:36:03:21 00:36:00:15
כעסנו על עצמנו שלא
למדנו לכתוב ולקרוא.

00:36:10:09 00:36:04:22

רק אחרי שהתחנתתי
התחלתי ללמוד לקרוא ולכתוב.

00:36:18:15 00:36:11:15
עשינו הכול כדי שנצליח
ללמוד לקרוא ובסוף הצלחנו.

00:36:26:08 00:36:19:13
עכשיו אני יכול לקרוא
גם ספרים בלי בעיה.

00:36:33:01 00:36:26:16
כשחזרנו מגונדר כי אמרו לנו
שבית הספר לעברית סגור...

00:36:34:24 00:36:33:02
מגונדר?
- כן, ואז חזרנו לביתנו.

00:36:38:18 00:36:36:01
מי היה איתך כשהלכת לשם?

00:36:42:17 00:36:38:19
אני ומדנה.
היינו רק שניים.

00:36:48:18 00:36:43:03
היו עוד הרבה שהלכו ללמוד,
אבל אני והוא הלכנו ביחד.

00:36:56:07 00:36:49:15
כיוון שהשמועה הגיעה לכל מקום,
הרבה יהודים הגיעו ללמוד שם.

00:37:03:09 00:36:57:02
לאחר 3 או 4 חודשים,
הגיעו כמה אנשים למקום שהיינו בו.

00:37:08:16 00:37:04:13
הם פשוט הגיעו אחרינו.

00:37:16:09 00:37:09:09
חלקם הלכו לוולקאית וחלקם לתגראי.
ואחד מהם התחיל ללמד אותנו עברית.

00:37:18:12 00:37:16:22
הוא לימד אתכם?
- כן.

00:37:25:08 00:37:18:17

הוא לימד אותנו טוב, אף שעדיין
היה לנו קושי בשפה כשעלינו לארץ.

00:37:32:19 00:37:26:01
אבל אני זוכר שהוא לימד אותנו
הרבה דברים, כולל האלפבית.

00:37:35:14 00:37:33:00
איך קראו לו?
- בקלה.

00:37:39:08 00:37:36:00
בקלה ברוך.

00:37:43:08 00:37:39:21
למדנו היטב.
זה גם לא הפריע לנו לעבוד.

00:37:48:04 00:37:43:22
הוא היה איתנו בעונת החריש.

00:37:55:07 00:37:49:00
הוא היה מלמד כמה אנשים
בזמן שהאחרים חורשים,

00:38:00:13 00:37:55:14
הוא היה בעיקר מלמד ילדים
כי אנחנו היינו לומדים גם לבד.

00:38:05:20 00:38:00:22
אני זוכר שלמדנו
היטב את האלפבית.

00:38:14:20 00:38:09:02
כל מה שאני מספר לך עכשיו

00:38:19:22 00:38:15:05
נבע מהרצון החזק שהיה לנו
לעלות לארץ ישראל.

00:38:27:18 00:38:20:20
אנחנו היינו מעודכנים יחסית,
אבל היהודים שגרו באזורים מרוחקים,

00:38:34:04 00:38:28:08
לא היה להם מושג מה קורה.
הם רק האמינו שיום אחד זה יקרה.

00:38:40:04 00:38:34:19
ליהודים בערים היה יותר מידע.

00:38:43:10 00:38:40:16
חיינו ככה במשך...

00:38:45:19 00:38:43:11
מה עם בית הספר?
הוא נפתח מחדש?

00:38:48:15 00:38:46:19
לא.

00:38:52:08 00:38:48:16
עדיין היו לומדים, אבל בצורה
שונה, לא בהכרח בבית הספר.

00:38:56:20 00:38:52:15
אנשים לא הפסיקו ללמוד?
- לא, הייתה אופציה ללמוד.

00:39:02:19 00:38:57:00
אבל זה לא היה כמו בהתחלה.
זה לא הלך לפי התכנית שלהם.

00:39:06:23 00:39:03:16
למרות זאת, הלימודים לא פסקו.

00:39:13:07 00:39:07:11
אני זוכר שהעבירו את הלימודים
מוויזבה לאמבובר.

00:39:20:20 00:39:13:23
הם היו מלמדים אבל זה לא היה
נגיש כמו שזה היה אמור להיות.

00:39:25:23 00:39:21:16
זזה כמובן פגע
ביהודים שהיו בתגראי.

00:39:32:04 00:39:25:24
הרבה הלכו וביקשו ללמוד
אבל לא נתנו להם.

00:39:37:15 00:39:32:05
אף שהם היו עם הרבה
רצון ומוטיבציה, לא נתנו להם.

00:39:42:13 00:39:38:08
ואיך הגעתם לשם?
הרי גונדר זה רחוק.

00:39:46:16 00:39:42:14
נסענו ברכב.

00:39:53:17 00:39:47:24
אם היינו הולכים ברגל,
זה היה לוקח לנו שבוע.

00:39:55:20 00:39:53:20
אז נסעתם לשם?
- כן.

00:39:58:09 00:39:55:21
ברכב זו נסיעה של יומיים.

00:40:03:09 00:39:58:23
לקחנו טרמפ הרחק מהאזור
שהיינו בו, כדי שלא יראו אותנו.

00:40:07:22 00:40:04:01
כי פחדנו שיראו
אותנו ויגידו לנו משהו.

00:40:13:14 00:40:08:14
כשעצרנו בדרך לישון,
פגשנו מישהו שאנחנו מכירים.

00:40:16:12 00:40:14:11
הוא שאל אותנו
מה אנחנו עושים פה,

00:40:23:09 00:40:16:21
עבדנו עליו ואמרנו לו
ששלחו אותנו להביא משהו.

00:40:29:19 00:40:24:11
ואז קמנו לפנות בוקר
והמשכנו את הנסיעה.

00:40:33:00 00:40:30:13
איפה ישנתם?

00:40:40:13 00:40:33:18
עצרנו לישון בעיר
שהייתה נמצאת בדרך.

00:40:47:15 00:40:41:05
וכשהיינו בדרך לרכב,
ראינו את הבחור שוב.

00:40:53:03 00:40:48:09

כשראינו אותו, הסתרנו את עצמנו כי פחדנו שיזהה אותנו.

00:40:57:23 00:40:54:00
כשהוא התרחק מאיתנו,

00:41:04:03 00:40:58:09
נכנסנו לרכב
ונסענו עד גונדר.

00:41:08:06 00:41:04:22
מאיפה הכסף לנסיעה?
איך שילמתם?

00:41:13:16 00:41:08:14
לא שילמנו בכסף.
הבאנו לו משהו אחר בתמורה.

00:41:19:00 00:41:14:19
לא רצינו לבזבז
כסף על נסיעות.

00:41:25:13 00:41:19:06
היה לנו שק של מזון, ועם זה
"שילמנו" על הנסיעות שלנו.

00:41:28:18 00:41:25:21
באיזה גיל זה היה?

00:41:30:21 00:41:29:02
בן כמה הייתי?
- כן.

00:41:35:04 00:41:31:09
הייתי בן 20.

00:41:47:03 00:41:40:06
כמו שאמרתי לך קודם לכן,
הייתי בן 20 כשהגעתי מסקוט'ה.

00:41:54:19 00:41:50:13
הנסיעה שלנו לגונדר
הייתה באותה שנה בקיץ,

00:41:58:16 00:41:55:20
פחות או יותר.

00:42:03:12 00:41:59:04
וכשחזרנו משם,
המשכנו לעסוק בחקלאות כרגיל.

00:42:07:24 00:42:04:09
חזרנו לביתנו.

00:42:14:15 00:42:08:05
כשחזרנו, האנשים קיבלו
אותנו כרגיל בהרבה אהבה.

00:42:22:01 00:42:15:06
המשכנו לא לשלם מסים
ואף אחד לא נגע בשטחים שלנו.

00:42:29:12 00:42:22:20
תחושת החופש והביטחון שנתנו
ליהודים הייתה מעל ומעבר.

00:42:33:14 00:42:30:24
היהודים לא שילמו?
- בדיוק.

00:42:40:21 00:42:34:15
האנשים שהיו במקום ההוא הפגינו
כלפינו אהבה וכבוד, עד שהגענו לפה.

00:42:45:09 00:42:41:05
לא נתנו לנו לשלם שום דבר.
נתנו לנו חופש מוחלט.

00:42:51:03 00:42:45:10
ואנחנו היינו מודים וגם כן
מפגינים כלפיהם אהבה וכבוד.

00:42:56:22 00:42:52:01
זו הייתה תקופה של
הרבה מחשבות ודאגות.

00:43:01:07 00:42:57:11
היינו מאוד קשובים
וצמאים למידע על העלייה,

00:43:05:16 00:43:01:20
אם זה שמועות שהגיעו
מתגראי או מגונדר.

00:43:07:22 00:43:05:17
השמועות מתגראי
היו מאוד בולטות.

00:43:11:14 00:43:08:12
במיוחד במקום

שנקראה "עדי וורבה".

00:43:15:16 00:43:11:21
שם, אנשים כבר התחילו לנוע.

00:43:21:16 00:43:18:00
ואנחנו, מצד אחד, אנחנו
רוצים גם לקדם תהליכים,

00:43:29:13 00:43:23:06
ומצד שני, פחדנו שאולי אנחנו
סתם ממהרים ושלא יצא מזה כלום.

00:43:35:01 00:43:30:03
היינו מדברים על זה בינינו.

00:43:43:02 00:43:37:18
ואז הבנו שזה לא צריך להיות
בכוח כי זה לא קל והכול מאלוהים.

00:43:50:23 00:43:44:08
אמרנו שכשיגיע היום המתאים,
אנחנו נדע ונעשה את זה.

00:43:54:10 00:43:51:03
היינו משוחחים בינינו הרבה.

00:43:58:16 00:43:55:06
מפה לשם,
עד שהיום הזה יגיע,

00:44:05:02 00:43:59:05
היינו ביחד, עזרנו זה לזה,
היינו מאוד מאוד מאוחדים.

00:44:08:11 00:44:05:08
בתקופה זו עסקתם בעבודות ברזל?
- כן, היינו עוסקים בזה הרבה.

00:44:15:10 00:44:09:07
הרבה אנשים תהו איך אני
אצליח בלי הורים שיתמכו בי.

00:44:23:18 00:44:16:18
אבל כמו שאמרת קודם, כיוון
שהייתי קרוב מאוד לדודים שלי,

00:44:29:08 00:44:25:09
היינו מסתדרים טוב מאוד.
גם היינו עובדים קשה.

00:44:31:20 00:44:29:16
כשהתבגרת, עם הזמן,

00:44:39:10 00:44:32:20
תמיד חשבתי איך לעזור
לאחרים אחרי שאסתדר בעצמי.

00:44:42:23 00:44:40:07
כל הזמן הייתי חושב ככה.

00:44:48:10 00:44:43:11
בזכות ההצלחה בתחום הברזל,
יכולנו להרשות לעצמנו לעזור לאחרים.

00:44:53:04 00:44:48:24
בהתחלה זה היה רק פלדות
ולאחר מכן, עבדנו עם רובים.

00:44:59:24 00:44:54:13
אנשים שגרו 3 ימי הליכה מאיתנו
ידעו מי אנחנו בזכות העבודות שלנו.

00:45:05:14 00:45:01:10
הם אהבו לבוא אלינו.

00:45:11:00 00:45:06:09
איך התחלת לעסוק בה?
מישהו לימד אותך?

00:45:13:04 00:45:11:03
אף אחד לא לימד אותי.
- אז איך?

00:45:19:14 00:45:13:05
בהתחלה ראינו עבודות של אחרים
והיינו מנסים להבין איך זה עובד.

00:45:24:07 00:45:19:21
אולי לא יהיה לנו זמן לספר
לך את כל הסיפורים,

00:45:27:07 00:45:25:05
אבל מגיל קטן,
תמיד הייתי אומר לעצמי,

00:45:32:10 00:45:27:19
אני אדע להכין ולהרכיב מכונית.
כשהייתי רואה מכוניות מדי פעם,

00:45:37:22 00:45:33:13
הייתי מפנטז שאני בונה מכונית.

00:45:42:00 00:45:38:11
כך היינו חושבים מגיל קטן.

00:45:45:22 00:45:42:21
אפילו שלא למדנו בבית ספר,
היינו מאוד סקרנים לדעת הכול.

00:45:50:21 00:45:46:01
כשהתבגרנו קצת,
התחלנו להתעניין ברובים.

00:45:54:08 00:45:51:00
היינו רואים את הרובים
שהיו מרכיבים באותה תקופה.

00:45:59:19 00:45:54:09
והבנו שלא יהיה קשה לעשות
את זה, צריך רק כסף להתחיל.

00:46:06:10 00:46:00:04
כשהיינו ילדים
לא היה לנו הרבה כסף.

00:46:12:04 00:46:06:20
היה לנו כסף למחייה,
אבל לא מעבר לזה.

00:46:18:24 00:46:12:21
ואז אני התחלתי
לעסוק בעבודות ברזל,

00:46:22:04 00:46:19:02
אילו עבודות ברזל היית עושה?

00:46:27:13 00:46:22:14
הייתי מכין ציוד לחקלאות.

00:46:30:03 00:46:28:01
כל מה שחקלאים צריכים.

00:46:32:08 00:46:30:06
סוג הכלי לא משנה, נכון?

00:46:36:10 00:46:32:14
העבודה היא אותו דבר.
- נכון, זה אותו תהליך עבודה.

00:46:38:09 00:46:36:19

תסביר לי איך
היית מכן את זה?

00:46:42:22 00:46:38:10

ביד אחד מחזיקים את הפלייר,
אפילו את הפלייר היינו מכינים.

00:46:48:20 00:46:43:08

בהתחלה, הלכתי לדוד שלי וביקשתי
ממנו שיכין לי פלייר והוא הכין לי.

00:46:56:06 00:46:49:06

והיו 2 פטישים שאבא שלי השתמש בהם,
אחד גדול ואחד קטן יותר.

00:47:05:14 00:46:59:15

אבל לא היה משהו שאני
יכול להחזיק איתו את הכלי.

00:47:10:01 00:47:06:03

כיוון שלא היה לי,
דאגתי שיכינו לי.

00:47:15:04 00:47:11:18

אחרי זה,
קניתי לוקוט'ה (כלי כלשהו).

00:47:23:13 00:47:16:13

קניתי את כל הכלים שהייתי
צריך כדי להתחיל לעבוד.

00:47:28:09 00:47:24:20

מנאפח זה הכלי ששולט
בעוצמה של הלהבה.

00:47:33:08 00:47:28:24

ויש עוד כלי בשם קרני, שאיתו
ניתן להזיז את הכלי עם הלהבה.

00:47:37:05 00:47:33:21

וכלי בשם סנייטה,

00:47:41:04 00:47:37:10

מגן עליך
ועל הלוקט'ה מהלהבה.

00:47:44:08 00:47:42:05

איפה נמצא הלוקט'ה?
- נגיד שזה נמצא פה.

00:47:47:01 00:47:44:22
וכאן נמצא הקרני.

00:47:49:15 00:47:47:08
ומקדימה יש את הברזל.

00:47:51:22 00:47:49:20
הרוח נכנסת דרך הקרני?
- בדיוק.

00:47:57:14 00:47:52:08
ולפני הקרני נמצא הסניטה.
שזה בערך בגודל כזה.

00:48:03:15 00:47:59:09
יש לזה חור קטן מלמעלה.

00:48:09:15 00:48:04:07
תמיד צריך להיזהר מהלהבה.

00:48:16:06 00:48:09:21
בגדול, היו לי דברים משלי,
היו גם שדאגתי שיכינו בשבילי.

00:48:17:14 00:48:16:12
הכינו לי את הפלייר.

00:48:20:18 00:48:17:20
סניטה ולוקט'ה מכינים לבד.
הכנתי כאלה לעצמי.

00:48:24:00 00:48:21:23
אם צריך לתפור משהו,
אפשר גם לתפור לבד.

00:48:27:24 00:48:24:08
אבל כמו שאמרתי לך,
דאגתי שיכינו לי את הפלייר.

00:48:34:20 00:48:28:15
היו כמה אנשים שגרו באזור שלנו
שהיו זקוקים לכלים של עבודות ברזל.

00:48:38:06 00:48:35:21
בהתחלה, התחלנו לעבוד
ולהכין כלים עבורם.

00:48:42:22 00:48:38:17
הם כל הזמן היו סביבנו

ובכל פעם ביקשו כלי אחר.

00:48:46:18 00:48:44:07

היינו מסדרים אותם לפי התור.

00:48:54:20 00:48:47:20

הם היו משלמים לנו לפי המחיר של כל כלי ואנחנו היינו מכינים להם.

00:49:03:02 00:48:58:02

התחלת לעבוד לבד בפעם הראשונה?

00:49:04:21 00:49:03:21

אפשר להגיד.

00:49:11:11 00:49:06:04

שמע, זה לא בדיוק לבד.

00:49:17:22 00:49:12:16

היינו הולכים לאנשים שהיה להם ניסיון בזה כדי להשתפשף קצת.

00:49:26:20 00:49:20:16

היינו מנסים ללמוד מהם טכנית, בהתחלה היינו עושים בדיוק כמוהם.

00:49:33:03 00:49:28:04

משם השתפרנו והתפתחנו.

00:49:37:22 00:49:35:06

אבל אין דבר כזה לגמרי לבד,

00:49:41:22 00:49:38:23

כי צריך ללמוד ממישהו.

00:49:45:17 00:49:42:21

גם אם זה לא ברמה

מקצועית כמו בארץ.

00:49:52:22 00:49:45:22

אותו דבר גם עם רובים,

למדתי הכול מלהסתכל.

00:49:59:23 00:49:54:12

לגבי הכסף,

בהתחלה היה לי שור אחד,

00:50:04:21 00:50:00:15

מכרתי אותו כדי שאוכל לקנות

את הרובה הראשון שלי.

00:50:10:08 00:50:05:17
וכמובן גם היינו מנסים
לחסוך מההכנסות של היבולים.

00:50:16:18 00:50:10:14
חלק מהיבולים היו לצריכה עצמית
ואת השאר היינו מנסים למכור.

00:50:21:23 00:50:18:11
אבל לא קניתי רובה מייד,
כי זה יכול להיות בזבז כסף.

00:50:28:10 00:50:21:24
את הרובה הראשון שלי
קניתי בכסף שמכרתי את השור.

00:50:35:22 00:50:28:22
זה גם היה כדי להוכיח
לעצמי שהתחלתי משהו חדש.

00:50:45:02 00:50:38:02
סיכמתי עם הבחור שקנה על מחיר
של 50 קרשי, אבל הוא נתן לי 30.

00:50:51:16 00:50:46:01
הוא אמר שהוא יביא לי עוד
20 קרשי, אבל הוא פשוט ברח.

00:50:57:06 00:50:52:19
הוספתי עוד 20 קרשי מהכסף
שלי וקניתי את הרובה.

00:50:59:17 00:50:57:14
והרכבתי את הרובה לבד.

00:51:04:16 00:50:59:18
אני וחבר שלי טספאי וונדמה,
שנינו התחלנו לעבוד ביחד.

00:51:11:00 00:51:05:05
אני זוכר שהיינו הולכים
לעובדים ותיקים כדי להשתפשף.

00:51:16:16 00:51:11:15
אחרי שהרכבנו את הרובה,
טענו אותו והוא ירה יופי.

00:51:27:02 00:51:20:02
זו הייתה תחושה של הצלחה,

זה נתן לנו ביטחון עצום להמשיך.

00:51:34:00 00:51:27:06
בגדול, ככה זה התחיל כל העסק הזה.
משם צמחנו והגדלנו את העסק.

00:51:40:23 00:51:34:03
לאחר זמן קצר, כבר הייתי
קונה רובה כל שבוע.

00:51:44:10 00:51:42:00
מאיפה היית קונה?

00:51:50:16 00:51:44:23
היו סוחרים שזו הייתה העבודה שלהם,
למכור חלקים או רובים פגומים.

00:51:55:17 00:51:52:09
למה שימכרו רובה פגום?

00:52:00:22 00:51:56:04
הוא לא בהכרח פגום,
אבל היינו מחדשים ומתקנים אותו.

00:52:04:17 00:52:01:01
למשל, ווג'דרן
היה רובה מאוד ישן.

00:52:09:13 00:52:05:16
אנחנו היינו הופכים
אותו לגנצל (סוג רובה).

00:52:12:16 00:52:09:22
היה עוד רובה בשם לבל,

00:52:15:18 00:52:12:22
כיוון שהכדורים
שלו היו גדולים,

00:52:22:04 00:52:16:08
היינו מרכיבים אותו מהתחלה
כדי שיתאים לכדורים אמריקאים.

00:52:24:20 00:52:22:12
זה מה שהיינו עושים לרוב.

00:52:30:22 00:52:25:04
היינו בונים מכלולים
שיתאימו לכל מיני רובים.

00:52:33:20 00:52:32:03
היינו בונים...

00:52:38:03 00:52:33:21
הרובים לא היו עשויים פלדה?
- יש חלקים שכן.

00:52:39:03 00:52:38:04
ועץ?

00:52:43:00 00:52:39:12
לא המכלול.

00:52:48:03 00:52:43:20
אם המכלול היה שבור או פגום,
היינו מתקנים או בונים חדש.

00:52:54:08 00:52:48:13
זה ממש עניין של מזל, אפשר גם
להשיג רובה שאין בו הרבה פגמים.

00:53:00:05 00:52:55:21
אם זה רובה יחסית טוב בלי פגמים,
המחיר שלו יהיה יקר יחסית,

00:53:03:11 00:53:00:12
אבל אם זה רובה
שהיה קבור או שרוף,

00:53:09:03 00:53:03:19
כל מה שצריך זה רק השלד של הרובה,
כי את השאר בונים מהתחלה.

00:53:15:04 00:53:09:15
יש רובים שיש להם
הרבה חלקים פנימיים.

00:53:20:15 00:53:16:01
הרבה חלקים פנימיים.
ואת כולם היינו מכינים.

00:53:23:09 00:53:20:23
כשעסקנו בזה,

00:53:32:03 00:53:28:22
המצב הכלכלי שלנו השתפר מאוד.

00:53:38:17 00:53:34:03
רק כשמפלגת "דרג" עלתה
לשלטון, המצב שלנו הדרדר.

00:53:44:24 00:53:39:03
אסרו עליכם לעבוד?

00:53:46:05 00:53:45:06
פעם?
- כן.

00:53:49:13 00:53:46:06
לא, היינו עובדים בחופש.

00:53:56:01 00:53:50:06
היינו מסתדרים טוב מאוד בינינו,
לא היה אף אחד שאסר עלינו.

00:54:02:23 00:53:56:18
רק לאחר שדרג עלה לשלטון
התחילו הבעיות בשבילנו.

00:54:09:07 00:54:03:23
אתה יודע מה זה מנשר (רובה), נכון?
אתה זוכר איך זה היה נראה?

00:54:12:02 00:54:10:04
אתה לא מכיר?
- לא.

00:54:17:10 00:54:12:07
היינו עובדים הרבה עם מנשר.
היינו מוכרים וגם מתקנים.

00:54:22:08 00:54:18:03
היינו מטפלים בחלקים הפנימיים,
אבל לא היינו מחליפים את הכדורים.

00:54:24:18 00:54:23:02
בגדול,

00:54:33:09 00:54:26:09
חוץ מהשלד של הרובה,
היינו בונים את כל החלקים.

00:54:42:16 00:54:35:23
אם יש לך את הציוד המתאים,
אפשר לבנות ולחדש כל דבר.

00:54:48:12 00:54:43:02
בכל אופן, היינו עובדים הרבה.
הייתה לנו הרבה פרנסה.

00:54:55:00 00:54:49:06
אם לומדים לעסוק בתחום הזה,
השמים הם הגבול.

00:54:58:11 00:54:56:08
לקראת הסוף,

00:55:03:17 00:54:58:24
מכיוון שהיינו לומדים
הרבה מהניסיונות שלנו,

00:55:11:03 00:55:04:07
פיתחנו כל מיני דרכים שבעזרתם
הצלחנו להגדיל את השוק שלנו.

00:55:15:22 00:55:11:18
אבל מכיוון שלא היה מספיק זמן,
זה לא החזיק כל כך.

00:55:22:01 00:55:17:00
למען האמת, בתגראי התחילו
לעסוק בזה הרבה קודם.

00:55:24:14 00:55:22:13
אנחנו עסקנו בזה פחות זמן.

00:55:29:15 00:55:25:08
אולי 10 שנים.

00:55:32:00 00:55:29:16
הייתם מרוויחים הרבה כסף?
- הרווחנו בסדר גמור.

00:55:36:24 00:55:32:07
כי קודם אמרת שמכרת את השור
שהיה לך כדי לקנות רובה.

00:55:44:04 00:55:37:04
זמן קצר אחרי שנכנסנו לתחום,
כבר עבדנו עם עשרות רובים ביום.

00:55:46:23 00:55:44:24
ככה צמחנו.

00:55:53:08 00:55:47:13
סיפרתי לך קודם את הסיפור על השור
שמכרתי כדי להתחיל את העסק הזה.

00:55:56:18 00:55:53:23
הרווחתי רק 30 קרשי

מהשור שמכרתי.

00:55:59:08 00:55:57:08

אמרתי לך גם שהוספתי
20 קרשי כדי להשלים.

00:56:04:23 00:55:59:14

תוך שבוע, מכרתי את הרובה
ב70 קרשי וקניתי רובה אחר.

00:56:08:22 00:56:05:18

ככה עבד העסק.

00:56:14:23 00:56:09:22

אותו דבר גם אחרי זה,
מוכר וקונה שוב חדש.

00:56:19:04 00:56:15:00

מאיפה היית קונה?

00:56:22:11 00:56:19:05

היינו קונים בעיר.

00:56:23:16 00:56:22:15

היית נוסע עד העיר כדי לקנות?

00:56:27:22 00:56:23:19

לא, היו סוחרים שהכרנו שהיו
מסתובבים, ככה הם היו עובדים.

00:56:32:11 00:56:28:06

הם היו מביאים

ואנחנו היינו קונים מהם.

00:56:37:13 00:56:33:07

אבל לאחר תקופה מסוימת,
התחלנו גם להביא בעצמנו.

00:56:45:07 00:56:38:07

היינו מגיעים למקום שהם היו
קונים ממנו והיינו קונים בערמות.

00:56:54:06 00:56:47:06

אבל עד אז, זה היה כמו שאמרתי לך.
היינו קונים מהסוחרים שהיו מגיעים.

00:56:58:02 00:56:54:17

ככה היינו עובדים בהתחלה.

00:57:02:21 00:56:58:08

עם הזמן, התחלנו גם
לנסוע לגונדר ואסמרה.

00:57:07:13 00:57:03:09

שלטנו בעסק הזה. היינו
חוזרים עם ערמות של רובים.

00:57:10:15 00:57:08:05

זה היה עסק שנותן פרנסה טובה.

00:57:15:05 00:57:11:02

איפה היה מקום העבודה שלכם?
- זה היה בתוך הבית שלנו,

00:57:21:07 00:57:16:03

הייתה לנו פינת עבודה ליד המגורים.
- בתוך הבית?

00:57:24:17 00:57:21:08

כן, אבל לא איפה שישנים, כמובן,
פשוט היה מקום עבודה ממש ליד.

00:57:29:15 00:57:25:00

זו הייתה פינה כזאת שבנינו
כדי שתשמש אותנו כפינת עבודה.

00:57:31:22 00:57:29:24

אם זה משהו קל,
היינו עובדים שם.

00:57:35:18 00:57:32:04

אבל כשעבדנו עם ברזלים קשים,
היינו עובדים מחוץ לבית.

00:57:43:07 00:57:36:08

תוכל לתאר לי איך נראה הבית,
אם נגיד עומדים בכניסה?

00:57:52:03 00:57:47:10

מי שעוסק בתחום הזה
נדרש להיות מאוד זהיר.

00:57:56:16 00:57:52:20

אבל המקום שלנו
היה בסדר גמור.

00:58:00:19 00:57:56:20

לדוגמא, כשאני הייתי עובד,
אהבתי לעבוד לבד.

00:58:05:09 00:58:01:10
מתחתיי היה מקום
העבודה של אברה.

00:58:13:01 00:58:06:10
היו כמה אנשים שעבדו
איתנו באותו אזור.

00:58:16:07 00:58:13:18
וכמו שאתה יודע,

00:58:22:20 00:58:16:10
בכל מקום יהיו אנשים שרוצים ברעתך
ושהצלחה שלך לא מוצאת חן בעיניהם.

00:58:26:04 00:58:23:18
היו הרבה גנבים.

00:58:29:23 00:58:26:15
אבל שם, היינו משאירים
את מקום העבודה שלנו פתוח.

00:58:34:00 00:58:29:24
ואף אחד לא היה נוגע.
זה אולי נשמע לא אמין,

00:58:41:21 00:58:34:22
במקום שהיינו בו, ראש המקום היה
מאוד חזק וכל הרעים פחדו ממנו.

00:58:47:22 00:58:42:06
הוא היה מאוד קשוח
עם גנבים ופורעי חוק.

00:58:50:09 00:58:48:19
מי זה האיש הזה?
- הגנבים.

00:58:53:03 00:58:50:16
לא, התכוונתי לאיש שהזכרת.
- קוראים לו משגריי.

00:58:57:14 00:58:53:13
הוא היה המנהל של כל המקום.

00:59:05:17 00:58:58:17
הוא היה בעל השפעה רבה
במקום שהיינו ובמקום הסמוך.

00:59:13:04 00:59:06:15

הוא היה שומר על המקום
ועל האנשים שגרו שם.

00:59:18:10 00:59:14:07
הוא לא היה מרחם על
כל מי שפעל לרעת המקום.

00:59:22:16 00:59:19:08
לכן לא הייתה לנו
בעיית גנבים,

00:59:27:10 00:59:23:06
וכך יכולנו להתרכז בעבודה שלנו.

00:59:30:03 00:59:27:13
זה עסק שמושך אליו הרבה גנבים.

00:59:35:21 00:59:30:15
כי יש להם אפשרות לגנוב
גם כסף וגם רובים.

00:59:43:12 00:59:37:10
אבל כמו שאמרתי לך, איפה שהיינו,
היינו משאירים את הציוד בלי השגחה.

00:59:48:12 00:59:44:01
ואף אחד לא היה
מעז לגנוב או לגעת.

00:59:54:01 00:59:49:10
כשהייתי חוזר מאירוע או ממקום אחר,
הייתי מוצא הכול בדיוק כמו שהשארתי.

00:59:58:01 00:59:54:09
היינו גאים בזה מאוד.

01:00:05:08 00:59:58:08
באותה תקופה, הגנבות
והפשע היו בשיא.

01:00:11:02 01:00:07:08
אבל במקרה שלנו,
זה היה אחרת.

01:00:17:24 01:00:11:20
אני וחבר שלי בשם ברגלן
היינו עובדים ביחד.

01:00:23:09 01:00:18:13
הבית שלו היה קצת רחוק משלי

אבל היינו עובדים ביחד כל יום.

01:00:29:03 01:00:23:21

אני לא זוכר שגנבו לנו
משהו ממקום העבודה שלנו.

01:00:34:08 01:00:30:08

הרבה אנשים היו משאירים
את הדברים שלהם במקום העבודה שלי.

01:00:37:08 01:00:34:11

איפה הייתם משאירים
את העבודות שלכם?

01:00:39:05 01:00:37:14

היינו משאירים בבית.

01:00:41:06 01:00:39:10

היינו מסדרים את זה
בתוך הבתים שלנו.

01:00:42:20 01:00:41:07

הייתם נועלים?

01:00:47:13 01:00:42:24

זה מה שאני אומר לך, אם גנב רוצה
לגנוב, הוא יכול לשבור ולגנוב הכול.

01:00:50:18 01:00:47:14

אל תשכח שהיינו בכפר.
כמעט הכול אפשרי שם.

01:00:52:15 01:00:50:19

הם באים לגנוב כשאתה ישן.

01:00:58:00 01:00:52:20

הגנבים היו מאוד מתוחכמים,
היו להם הרבה שיטות לגנבה.

01:01:02:15 01:00:59:11

הם היו גונבים רובים
מאנשים רגילים,

01:01:09:13 01:01:02:24

אז תחשוב מה הם עלולים לעשות
למישהו שעוסק בזה ומרוויח מזה.

01:01:12:12 01:01:09:18

הם אפילו יכולים מאוד אלימים.

01:01:17:03 01:01:12:19
אבל אצלנו, אף אחד לא היה מתקרב.

01:01:22:15 01:01:17:15
כולם היו מאוד ערניים.

01:01:27:22 01:01:23:07
כמו שאמרתי לך,
כולם פחדו מהמנהל.

01:01:32:14 01:01:28:20
הוא לא היה אכזרי
אבל הוא גם לא היה אדיש לפשע.

01:01:38:13 01:01:33:13
כמעט לא היה יום שגנב
הצליח לגנוב משהו וברח.

01:01:44:01 01:01:39:06
לא היו חושבים על זה בכלל.
כי כולם באמת פחדו ממנו.

01:01:49:09 01:01:44:16
זו הסיבה שאני אומר
שהיה מאוד שקט אצלנו.

01:01:56:21 01:01:49:21
אבל גנב יכול להיכנס לכל מקום, לכל
סיטואציה, להספיק לעשות נזק ולברוח.

01:02:05:05 01:01:58:05
היינו גם מאוד מאוחדים,
השכנים שהיו גרים ועובדים איתנו,

01:02:13:13 01:02:06:13
היו מעדכנים אותנו בכל פעם
שהיו שמועות שגנבים מגיעים.

01:02:21:21 01:02:14:21
אותו דבר גם אנחנו, היינו מעדכנים
אותם בכל פעם שהיינו שומעים משהו.

01:02:25:24 01:02:23:04
היינו מאוד ערניים.

01:02:32:22 01:02:26:14
כמו שאמרתי לך, ברוך השם החיים
היו טובים, הייתה פרנסה והתחתנו.

01:02:38:10 01:02:33:21

אצלנו, פעם, כשמישהו היה מתחתן,

01:02:48:18 01:02:42:08
כל אחד היה עוזר בכל מה שהוא יכול
וכך היו מרימים אירוע יחסית צנוע.

01:02:56:14 01:02:49:19
אבל עם הזמן, במיוחד בתקופה שלנו,
החתונות היו גדולות והכול התפתח.

01:03:03:08 01:02:57:19
הסטנדרטים שלנו
התחילו לעלות בכל התחומים.

01:03:09:05 01:03:04:06
הסיבה העיקרית היא
ההתעסקות בעבודת ברזל.

01:03:14:20 01:03:09:09
כשאנחנו התחתנו,

01:03:20:15 01:03:15:18
לא היה מישהו שעזר לנו ותמך
בנו כלכלית, הכול נפל עלינו.

01:03:26:14 01:03:21:11
רק בהתחלה גרנו קצת אצל דודים
שלי ואחרי זה אצל אחים של אשתי.

01:03:33:21 01:03:27:19
עבדנו ביחד בחקלאות
בערך 7 שנים.

01:03:36:15 01:03:34:14
זה היה במקום שאמרתי לך.

01:03:44:13 01:03:37:13
כשהתחתנו, הקמנו משפחות
והפכנו לעצמאיים בכל המובנים,

01:03:53:16 01:03:46:16
ההצלחות שלנו גדלו
כי למדנו מהניסיון שלנו.

01:04:04:20 01:03:57:20
אחרי זה, כשהבאנו ילדים לעולם,
התחלנו להגדיל את העסקים שלנו.

01:04:12:04 01:04:06:10
כי הבנו את המשמעות

והחשיבות של משפחה.

01:04:18:23 01:04:13:03

החיים שלנו
רק השתפרו עם הזמן.

01:04:27:06 01:04:20:06

אני הייתי עובד ועוזר לאשתי במה
שיכולתי וגם היא אותו דבר בשבילי.

01:04:32:21 01:04:28:23

איך הבית שלכם היה נראה?

01:04:38:07 01:04:33:14

גם זה השתפר עם הזמן.

01:04:43:00 01:04:38:20

בהתחלה, אחרי החתונה,
עברנו לבית יחסית קטן,

01:04:48:16 01:04:44:00

לאחר מכן, בניתי
בית יותר גדול.

01:04:54:08 01:04:49:10

ולפני שהגענו לפה, הגדלתי
את הבית ובניתי עוד קומה מעל.

01:05:01:05 01:04:55:07

בסך הכול 2 קומות.

01:05:09:04 01:05:02:20

איך הוא היה נראה מבפנים?

01:05:14:17 01:05:09:05

אני לא יודע אם אתה זוכר
את הדלתות שהיו באתיופיה,

01:05:22:09 01:05:15:09

אבל היו דלתות "סנקה",
דלתות עץ כפולות רחבות.

01:05:31:11 01:05:24:23

הקומה הראשונה היה "הדמו"
(סוג בנייה), שם גרנו.

01:05:36:14 01:05:31:24

כמובן שזה לא היה
בסטנדרטים של הבתים בארץ.

01:05:42:19 01:05:37:03
ובקומה העליונה היה נמצא חדר
האורחים, עולים לשם במדרגות.

01:05:47:01 01:05:43:20
זה קצת מזכיר לי את החדר הזה.

01:05:54:00 01:05:47:18
בוא אני אראה לך דוגמא
איך הבית היה נראה.

01:05:58:00 01:05:54:15
ניסיתי לתאר את זה בעצמי.

01:06:02:10 01:05:59:11
מה שאני אומר בגדול זה
שהחיים שלנו השתפרו עם הזמן.

01:06:08:10 01:06:03:06
כל הזמן חשבנו איך לשפר
את הבית ואת תנאי החיים שלנו.

01:06:14:07 01:06:09:01
היינו בסדר גמור.
לא היה חסר לנו דבר.

01:06:16:22 01:06:14:16
זה היה בית אחד?

01:06:21:00 01:06:16:23
היה בית אחד
ועוד מטבח שבנוי בנפרד.

01:06:30:11 01:06:25:22
ה"הדמו" היה שתי קומות.

01:06:39:16 01:06:33:22
רגע, אני אמצא את זה ואראה לך.

01:06:42:02 01:06:40:19
באמת...
- אמרתי לך.

01:06:46:09 01:06:43:01
לא עשיתי את השאר...
- את ה"הדמו"?

01:06:51:15 01:06:46:10
לא, המטבח.
זה מה שחסר לי פה.

01:06:56:14 01:06:52:05
כמו שאתה רואה,
קוראים לזה הדמו.

01:07:02:23 01:06:57:07
זו הקומה השנייה, בניתי אותה לבד.
עד עכשיו אני זוכר את זה.

01:07:08:20 01:07:05:13
זה היה ככה...
ככה זה נראה לקראת הסוף.

01:07:12:05 01:07:09:07
לפני שהגענו לארץ.
- לפני שהגעתם לפה.

01:07:17:18 01:07:12:15
בהתחלה זה היה קטן, הגדלתי את זה
פעמיים ובפעם השלישית זה נראה ככה.

01:07:20:19 01:07:18:23
כך חיינו.

01:07:28:20 01:07:21:20
הגדלנו ושיפרנו את הנכסים
ומצבנו היה טוב מאוד.

01:07:35:20 01:07:33:01
איך היה נראה השני? אותו דבר?
- לא, לא.

01:07:40:06 01:07:35:21
זה היה בית מסורתי
רגיל שבנוי על הרצפה.

01:07:48:02 01:07:41:02
זה היה בית רגיל, כמו הבתים
שהיו בסביבה עשוי בעיקר מבוץ.

01:07:54:16 01:07:48:16
כמובן שנדרשים ידע וניסיון כדי
לבנות את זה, אבל זה לא היה מיוחד.

01:07:58:03 01:07:55:21
כדי שזה לא יהיה מלא באבק.

01:08:01:13 01:07:58:23
הקומה השנייה,

01:08:09:06 01:08:03:02
הרצפה אמנם לא כמו פה,
אבל היא הייתה חלקה ובנויה היטב.

01:08:13:00 01:08:10:04
אני מדבר איתך על הקומה השנייה.
- כן.

01:08:18:18 01:08:13:22
גרנו כך תקופה,
ולקראת הסוף, לקראת העלייה,

01:08:26:03 01:08:19:16
היו לנו הרבה רעיונות.
כמו המטבח שאמרתי לך,

01:08:31:14 01:08:27:04
רצינו לבנות אולם גדול
בנפרד ליד המגורים והמטבח.

01:08:36:10 01:08:31:22
הרעיון היה להפוך
את הקומה השנייה למגורים.

01:08:41:16 01:08:37:05
חשבנו שיהיה נכון, כי לא
רצינו שהאורחים יעלו במדרגות.

01:08:47:04 01:08:42:18
הסיבה שזה לא יצא לפועל הייתה
העלייה שלנו לארץ ישראל.

01:08:53:11 01:08:47:23
תמיד היינו בשיפור, תמיד עבדנו
קשה כדי לשפר את החיים שלנו.

01:08:57:14 01:08:53:21
מה עם פנים הבית?
היו שם חדרים או מטבח?

01:09:02:04 01:08:57:20
לא היו חדרים.

01:09:09:15 01:09:02:17
הבתים אז היו חדר אחד,
כלומר הסלון פלוס חדר שינה.

01:09:15:07 01:09:10:21
ובחדר היה חלק של האישה,
"וושט'ה", שהיה מופרד בוילון.

01:09:18:13 01:09:16:02
הכול היה בחדר אחד.

01:09:23:03 01:09:19:01
בכפרים באתיופיה
לא היה כזה דבר חדרים.

01:09:28:06 01:09:24:07
אפילו בערים
זה לא היה נפוץ כל כך.

01:09:34:18 01:09:29:09
אף שכן היה אפשר למצוא
בערים בתים עם חדרים פנימיים.

01:09:40:05 01:09:35:18
ואיפה פינת העבודה שלך
הייתה ביחס לבית?

01:09:42:17 01:09:40:18
לא ממש צמודה.

01:09:49:23 01:09:42:23
הפינה של הרובים הייתה ממש ליד
המגורים, זו פינה שאלתרתי בחצר.

01:09:56:20 01:09:50:15
ושם היה כל הציוד של העבודה,
זה היה מאוד נוח.

01:10:00:17 01:09:57:08
אבל השאר היה מחוץ לבית.

01:10:08:16 01:10:02:01
חלק מהציוד עבודה היה נשאר שם
וחלק היה נכנס אל תוך הבית.

01:10:12:15 01:10:09:21
ככה זה היה.

01:10:20:06 01:10:13:10
כל מי שעסק בתחום הזה או היה
לו מקצוע מסוים, היה מסודר.

01:10:28:00 01:10:21:00
לא הייתי צריך לחפש לקוחות,
הלקוחות היו באים אליי.

01:10:31:06 01:10:29:03

ככה היינו, היהודים.

01:10:33:24 01:10:32:02
הם פשוט היו באים אליך?
- בטח.

01:10:35:06 01:10:34:05
מי הם היו?

01:10:42:11 01:10:35:11
אפילו כשהיו רואים אותי ברחוב,
הם היו מבקשים ממני שאכין להם.

01:10:49:22 01:10:46:03
ביתא ישראל היו
במעמד יחסית גבוה.

01:10:56:01 01:10:50:14
לפני כן הם סבלו לא מעט,
אבל בדור שלנו החיים השתפרו.

01:11:02:05 01:10:57:00
עם כל זה, לא הפסקנו
לחשוב על ירושלים.

01:11:08:18 01:11:05:06
אנחנו נחזור לזה יותר מאוחר, אבל
אני רוצה רגע להחזיר אותך אחורה.

01:11:16:03 01:11:09:03
המחירים של הרובים היו קבועים?
או שלכל רובה היה מחיר משלו?

01:11:21:24 01:11:16:18
זה תלוי בעבודה על הרובה, המחיר
של כל רובה משתנה בהתאם לעבודה.

01:11:24:23 01:11:22:10
רובה שהיה קבור או שרוף,
יהיה אותו מחיר?

01:11:28:24 01:11:25:01
אם זה רובה שהיה קבור, זאת
הרבה עבודה, לכן זה גם הרבה כסף.

01:11:34:14 01:11:29:11
אבל אם זה תיקונים קטנים, זה פחות
עבודה, לכן המחיר היה יותר זול.

01:11:40:22 01:11:35:08

אבל אם זה הוא היה קבור או שרוף,
אפשר לעשות מזה 200 או 300 קרשי.

01:11:45:01 01:11:41:24
כי זאת הרבה עבודה.

01:11:52:09 01:11:46:20
זה היה תלוי בעבודה
ובמאמץ שאני משקיע ברובה.

01:12:00:00 01:11:53:00
זה שאני אומר לך שאנשים פשוט היו
באים אלינו כדי שנעבוד בשבילם,

01:12:04:10 01:12:01:08
זה לא אומר שהיו לנו חיים פשוטים.
היינו עובדים קשה בשביל זה.

01:12:13:00 01:12:06:08
מעבר לרובים, אנשים היו באים
אלינו גם כדי לקנות כלים.

01:12:16:16 01:12:13:17
היינו שומרים כלים בנפרד.

01:12:23:14 01:12:17:05
אנשים באו עד אלינו כדי לקנות,
כיוון שזה לא היה כל כך נגיש.

01:12:30:12 01:12:25:04
לתחום הזה היו הרבה יתרונות.

01:12:34:16 01:12:31:07
היהודים הגיעו למעמד
גבוה בזכות היכולות שלהם.

01:12:40:13 01:12:35:18
הגענו לאן שהגענו בזכות
היכולות שלנו ובזכות עבודה קשה,

01:12:44:19 01:12:41:02
אף שלא שלטנו
בשטחים כמו הנוצרים.

01:12:51:01 01:12:44:21
האם מכרת את כל כלי
העבודה שלך כשעליתם לארץ?

01:12:58:03 01:12:51:08
כן, כשאמרו לנו

שהגיע הזמן לעלות,

01:13:01:16 01:12:59:05

ברגע ששמענו שאנשים
כבר התחילו לנסוע,

01:13:09:03 01:13:02:03

מרוב התרגשות לא השקענו מחשבה
ברכוש שלנו ובכלי העבודה שלנו.

01:13:17:19 01:13:11:11

כל מה שחשבנו עליו זה להגיע
ליעד, לא חשבנו מה יהיה בדרך.

01:13:22:21 01:13:18:16

אני למשל, לקחתי את כל
הציוד שלי עד חצי הדרך.

01:13:28:02 01:13:24:07

חשבתי שאולי אזדקק
לכלים שלי בשביל להתפרנס.

01:13:36:01 01:13:29:02

אם ליהודי יש כלים, הוא לא ירעב.
כי אנחנו אוהבים לעבוד.

01:13:44:10 01:13:37:10

כשהבנו שאנחנו מתחילים תנועה,
התחלנו למכור את כל מה שהיה לנו.

01:13:47:13 01:13:45:08

כי החלטנו סופית שהגיע הזמן.

01:13:53:18 01:13:48:04

אבל את כלי העבודה שלי
מכרתי רק כשהגענו לחצי הדרך.

01:13:58:24 01:13:54:21

לקחתי אותם איתי מפני ש...
- כי לא ידעת מה יקרה לך בדרך.

01:14:00:01 01:13:59:00

בדיוק.

01:14:03:20 01:14:00:11

כי מקסימום אנחנו נעבוד
ונסתדר איפה שלא נהיה.

01:14:09:16 01:14:04:16

לכן לקחנו איתנו

כל מה שיכולנו לקחת.

01:14:15:01 01:14:11:06

כשהיינו בדרך...

01:14:19:23 01:14:15:15

יום אחד החלטתי שאני מוכר הכול,
ומכרתי הכול באותו יום.

01:14:27:01 01:14:20:06

מכרתי מפני שהרגשתי שעברנו
את רוב הדרך ואת החלקים הכי קשים.

01:14:29:19 01:14:27:24

תרשה לי להחזיר
אותך קצת אחורה.

01:14:35:09 01:14:30:09

מכרת גם את הכלים של אבא שלך?
שאימא שלך שמרה בשבילך?

01:14:36:18 01:14:35:12

כן, ברור.

01:14:38:12 01:14:37:02

בוא אני אגיד לך,

01:14:41:11 01:14:38:15

הכלים האלו היו...
- הכלים שהיא נתנה לך,

01:14:46:22 01:14:41:12

אילו כלים אלה היו?
- פטיש אחד גדול וכבד,

01:14:50:07 01:14:47:12

ופטיש קטן,

01:14:58:07 01:14:52:17

וכל מיני כלים של פעם,
כמו לוקט'ה.

01:15:01:11 01:14:59:01

אף שלא השתמשתי בזה הרבה.
אבל היא שמרה את זה.

01:15:07:15 01:15:02:23

הורים תמיד חושבים

01:15:14:23 01:15:08:19

איך לתת משהו לצאצאים שלהם
שיעזור להם להתחיל את החיים.

01:15:18:15 01:15:15:21
בנוסף לזה, אמא שלי גם
רצתה שיהיה לי משהו מאבא שלי.

01:15:22:10 01:15:19:06
לכן זה חשוב, אבל בתור כלים,
היו לנו הרבה כלים שפיתחנו בעצמנו.

01:15:29:20 01:15:22:20
אבל היה לי פטיש גדול, פטיש קטן
וכמה כלים שלא השתמשתי בהם, מאבי.

01:15:33:19 01:15:30:19
היא שמרה עליהם
כי זה היה חשוב.

01:15:36:16 01:15:34:07
את רוב הכלים שלי
הבאתי בכלל מאסמרה.

01:15:41:05 01:15:38:07
לאחר שהתחלנו את המסע,

01:15:45:24 01:15:41:23
השארתי את הפטיש הגדול בדרך.

01:15:50:00 01:15:46:23
כשהגענו לחצי דרך.

01:15:56:20 01:15:50:10
הורדתי את הכלים מהחמור שסחב לי
את הציוד והנחתי במערה סמוכה.

01:16:02:10 01:15:57:05
בראש שלי חשבתי שאולי
אחזור למקום הזה יום אחד.

01:16:06:19 01:16:03:23
סימנתי את המקום והמשכתי בדרך.

01:16:11:24 01:16:07:13
כשהגענו למקום מסוים, אנשים התחננו
בפני שאביא את הפטיש ואמכור להם.

01:16:18:02 01:16:13:03
אמרתי להם שזה מסוכן ושהחייילים
של דרג עלולים לתפוס אותי,

01:16:21:16 01:16:19:00
אבל הם פשוט שכנעו אותי,

01:16:26:10 01:16:22:06
והציעו לי יחסית הרבה כסף לזה.
ואז חזרתי להביא את זה.

01:16:31:21 01:16:27:04
חזרתי לשם ולקחתי את זה.
השארתי שם 2 פטישים.

01:16:36:02 01:16:32:11
אחד היה גדול
והשני היה קטן.

01:16:41:20 01:16:36:18
כשהבנתי שזה הכרחי
ושאנחנו עלולים להזדקק לכסף,

01:16:47:05 01:16:42:12
מכרתי את כל מה שהיה לי.
אפילו קניתי חמור, לא תכננתי.

01:16:50:04 01:16:48:01
היה לי חמור אחד,
הוספתי עוד חמור.

01:16:55:21 01:16:50:23
באותם זמנים, אם היה לך משהו שסוחר
לך את הציוד והאוכל שלך, זה יתרון.

01:17:00:07 01:16:56:10
לכן קניתי חמור וקניתי
גם אוכל לטווח ארוך.

01:17:08:00 01:17:01:00
בזכות זה, הגענו לסודן מבלי
שהיינו רעבים אפילו יום אחד.

01:17:13:12 01:17:08:13
באותה תקופה,
אוכל ומים היה מאוד קריטי.

01:17:17:12 01:17:14:04
כל השאר לא היה חשוב.
כסף היה רק כדי לקנות מזון.

01:17:22:23 01:17:18:07
כמו שאתה מבין, אלו הדברים שהיינו

צריכים לעשות בדרך בלי שתכננו.

01:17:27:22 01:17:23:11

באותם ימים, חמור ושק
של מזון היו באותו מחיר.

01:17:34:16 01:17:28:17

קניתי גם חמור וגם כמה שקים
של מזון וטחנתי את המזון בדרך.

01:17:38:05 01:17:35:14

וברוך השם, זה הספיק
לנו עד שהגענו לסודן.

01:17:42:11 01:17:38:18

וכך מכרנו הכול ופשוט באנו.

01:17:47:19 01:17:43:05

אבל לא מכרנו את כלי העבודה
שלנו עד שהרגשנו שאין לנו ברירה.

01:17:54:17 01:17:48:22

האמנו בלב שלם שנגיע ליעד.

01:17:59:16 01:17:55:01

ידענו שאלוהים מדריך
אותנו לאורך כל הדרך.

01:18:06:23 01:18:00:06

אבל בכל זאת היינו מאוד זהירים
ועם חשיבה לטווח הארוך.

01:18:14:23 01:18:08:04

לכן, ניסינו לקחת איתנו דברים
שחשבנו שיעזרו לנו בדרך.

01:18:18:09 01:18:15:08

יש לי שאלה קטנה.

01:18:25:19 01:18:18:19

מה חשבת כשאמרו או סיפרו
לך על ירושלים בפעם הראשונה?

01:18:30:12 01:18:27:01

כשהיית שומע
מהמבוגרים על ירושלים.

01:18:33:22 01:18:30:23

בחיים לא ידענו
איך ירושלים נראית.

01:18:35:22 01:18:33:23
אתה צריך להבין משהו,

01:18:42:06 01:18:36:20
ליהודי אתיופיה לא הייתה השכלה
גבוהה כי כמעט כולם חיו בכפרים.

01:18:48:12 01:18:42:12
כל מה שידענו הייתה הדת, פשוט
שיננו את מה שההורים שלנו אמרו לנו.

01:18:50:21 01:18:48:21
לא רק היהודים היו ככה,
רוב המדינה הייתה ככה.

01:18:54:17 01:18:51:03
זה היה הכוח שלנו,
כי לא לימדו אותנו כלום.

01:18:59:19 01:18:54:22
האמנו בלב שלם שיום אחד
נגיע לירושלים,

01:19:07:05 01:19:00:07
ופיחתנו את הדת והתרבות שלנו
כי זה היה הכוח שלנו.

01:19:13:15 01:19:08:02
והאמונה רק הלכה
והעמיקה ככל שעבר הזמן.

01:19:19:09 01:19:14:10
כל הסיפורים על
ירושלים שהיינו שומעים

01:19:29:03 01:19:22:15
הגיעו מאבותינו שהעבירו לילדים
שלהם, עד שזה הגיע אלינו.

01:19:32:07 01:19:30:03
זה היה מאוד עתיק.

01:19:36:03 01:19:33:15
אבל כיוון שרוב
האנשים באתיופיה לא למדו,

01:19:42:16 01:19:37:13
לא היו מצליחים לחיות חיים נוחים
מכיוון שהיה קושי בהבנת החוקים.

01:19:48:05 01:19:43:08
אבל היהודים היו עם ערכים מהבית
שעזרו להם להבליט את הכוח שלהם.

01:19:54:03 01:19:49:01
יהודי שלא למד היה
יותר פיקח מנוצרי שלמד,

01:20:01:19 01:19:55:05
כי ליהודים היה בסיס
מאוד חזק עם ערכים מהבית.

01:20:07:15 01:20:02:06
כל אבא יהודי היה דואג שהבן שלו
ילמד ממנו את כל מה שהוא יודע.

01:20:11:10 01:20:08:07
הנוצרים תמיד היו אומרים לנו
שהם לא אוהבים להתווכח איתנו.

01:20:16:01 01:20:11:20
הם היו קוראים לנו
בכל מיני שמות גנאי.

01:20:21:12 01:20:16:24
בכל פעם שהיו אי הבנות, הם היו
אומרים שהם לא רוצים להתווכח איתנו.

01:20:24:24 01:20:22:03
והסיבה לכך היא
שהיהודים פשוט היו חכמים.

01:20:29:03 01:20:25:15
כל יהודי שנולד,

01:20:34:04 01:20:29:06
ההורים והסביבה דואגים שהוא יגדל
עם ערכים חיוביים שיקדמו אותו.

01:20:42:01 01:20:35:01
השיעור הכי חשוב הוא, שיעור שנשאר
בלב. מה שלומדים בחוץ, אפשר לשכוח.

01:20:47:02 01:20:43:12
אבל אם זה משהו שבאת ממנו מהבית,
זה תמיד יהיה איתך, כי גדלת עם זה.

01:20:52:01 01:20:47:14
וכשמעתם שמתחילים את המסע?

בעיקר באזור תגראי?

01:20:58:14 01:20:52:11
כששמענו את השמועות על
יהודים מתגראי שהתחילו לצאת,

01:21:01:18 01:20:59:07
הייתה אצלנו בעיה.

01:21:06:05 01:21:02:05
כי ה"איהפה" (תנועה פוליטית)
שלטו באזור הזה באותה תקופה.

01:21:13:02 01:21:07:04
המדינה הייתה תחת אש כבד.

01:21:17:10 01:21:13:13
לא היה לנו איך
לצאת משם בהתחלה.

01:21:23:10 01:21:17:12
חשבנו לעצמנו שכנראה
לא יתנו לנו לצאת לעולם.

01:21:28:24 01:21:23:11
הם תמיד היו אומרים לנו שכולנו
צריכים להתאחד ולהצטרף אליהם.

01:21:34:24 01:21:29:19
אתם לא הייתם בתוך תגראי?

01:21:38:10 01:21:35:11
לא, קוראים לזה צלמתי.
- אה, צלמתי, יותר רחוק.

01:21:43:23 01:21:39:03
תגראי זה היה בנפרד מהצד הזה.
זה היה בנפרד כמו ירדן פה.

01:21:46:19 01:21:44:13
זה היה יותר רחוק מהגבול.
- בדיוק.

01:21:51:23 01:21:48:06
הם היו אומרים לנו
שהם מכירים בנו כיהודים,

01:21:57:13 01:21:52:12
אבל שאנחנו צריכים להתאחד
עם שאר העמים ולדאוג למדינה.

01:22:03:02 01:21:57:18
היינו אומרים להם שהדת שלנו
חשובה לנו יותר מכל דבר אחר.

01:22:09:23 01:22:03:17
חששנו שלא נצליח לצאת משם.

01:22:17:05 01:22:11:00
היינו עושים שמירות בתורות
כדי לשמור על האזור שלנו.

01:22:23:09 01:22:17:19
יום אחד הייתי
בשמירה עם חבר שלי.

01:22:27:19 01:22:24:12
דיברנו על זה שהיהודים
בתגראי התחילו לצאת ושאנחנו לא.

01:22:31:23 01:22:29:04
נסינו להבין
את הסיטואציה לעומק.

01:22:38:03 01:22:32:07
הוא אמר לי שבעיניו הכול מאלוהים
ושום דבר ממה שקורה עכשיו לא וודאי.

01:22:44:02 01:22:39:03
ושכל התנועות הפוליטיות
נלחמות עם עצמן.

01:22:52:01 01:22:46:17
אלוהים בסוף יפתח
לנו דרך ונצא מפה.

01:22:59:12 01:22:54:19
ובדיוק אחרי חודש, "דרג"
עלה לשלטון וחירב את המדינה.

01:23:03:10 01:23:00:12
ואז באמת הבנתי שהכול
עשוי להשתנות בשניות.

01:23:09:03 01:23:05:07
מאז, התקווה שלנו רק גדלה.

01:23:16:18 01:23:09:18
פחדנו משלטון ה"דרג", כי אם הם
היו תופסים אותך, הם היו אכזריים.

01:23:19:12 01:23:17:07
אבל ידענו גם שהם לא
יתאמצו לרדוף אחרינו.

01:23:25:07 01:23:20:06
כשהיהודים מתגראי
ומהאזור התחילו לצאת,

01:23:28:18 01:23:26:07
התחלנו לחשוב על עצמנו.

01:23:33:22 01:23:30:12
כיוון שהבנו שזה לא יוזמה
של אדם אחד, אלא של אלוהים,

01:23:40:23 01:23:34:07
כל יהודי שהיה בתגראי ובשאר
המדינה החליט לקום ולהצטרף למסע.

01:23:43:12 01:23:41:12
כולם פשוט החליטו לקום וללכת.

01:23:51:01 01:23:44:01
חוץ מכמה אנשים שלא יכלו ללכת,
כמעט כולם היו נחושים להגיע לארץ.

01:23:55:22 01:23:51:18
אנחנו גם הגענו
יחסית מאוד מוקדם.

01:24:01:02 01:23:56:18
אולי רק כמה יהודים
מתגראי הגיעו לפנינו.

01:24:05:10 01:24:02:16
אבל היינו בין
הראשונים שהגיעו.

01:24:11:24 01:24:06:05
על מה חשבתם
לפני שהתחלתם את המסע?

01:24:13:23 01:24:12:06
שנייה, אני אגיד לך.

01:24:16:24 01:24:13:24
האם לקחתם איתכם מזון?

01:24:20:21 01:24:17:12

כשיצאנו, בהתחלה,

01:24:27:00 01:24:21:21
בעיקר כשמענו שאנשים
שאנחנו מכירים התחילו לצאת,

01:24:33:17 01:24:27:11
התחלנו לארגן הכול למסע.
אם זה לקנות סוס, אוכל וכו'.

01:24:38:22 01:24:36:15
פתאום הם התחילו
לשאול אותנו לאן אנחנו הולכים.

01:24:40:22 01:24:38:23
מי? השכנים?
- כן, השכנים.

01:24:46:12 01:24:41:11
הם שאלו אותנו אם אנחנו
מתכוונים לעזוב, ענינו להם שלא.

01:24:48:15 01:24:47:14
לא הולכים לשום מקום.

01:24:52:05 01:24:49:10
"אז מה שמענו שאתם הולכים?"

01:24:57:05 01:24:53:22
ענינו להם שאלה סתם שמועות
ושזה לא בתכנון שלנו.

01:25:00:14 01:24:58:09
היינו עונים
להם ככה והולכים.

01:25:05:19 01:25:01:00
והם כל הזמן ניסו
לשכנע אותנו להישאר.

01:25:11:03 01:25:06:01
הם היו אומרים לנו שיש שמועות
שרוב האנשים שיצאו מתו בדרך.

01:25:14:23 01:25:11:21
הם היו ממליצים
לנו להישאר איתם.

01:25:20:03 01:25:15:12
אבל לנו לא היה אכפת.

מצידנו גם למות.

01:25:22:15 01:25:20:12

אבל לא היינו
אומרים לאף אחד.

01:25:26:13 01:25:22:18

הנוצרים מאוד לא אהבו את זה.
הם לא היו משתמשים בכוח,

01:25:33:00 01:25:26:17

אבל הם היו מנסים לעשות
עלינו מניפולציות כדי שנישאר.

01:25:38:00 01:25:33:16

היינו אומרים שאין להם מה
לדאוג ושאנחנו לא נעזוב בקרוב.

01:25:42:05 01:25:38:12

והם היו מאמינים לנו והולכים.

01:25:49:00 01:25:42:22

עד היום שיצאנו משם, הם לא
הפסיקו להתחנן שנישאר איתם.

01:25:53:10 01:25:49:15

הם לא הבינו למה החלטנו לעזוב
את המקום ואת האנשים שגדלנו איתם.

01:25:56:20 01:25:53:24

זה היה קשה, לא וויתרנו.

01:26:02:22 01:25:57:20

יום אחד פשוט ראו
אותנו מתכוננים עוזבים.

01:26:08:08 01:26:03:09

והם קיבלו את ההחלטה
שלנו וניסו לבוא לקראתנו.

01:26:13:05 01:26:08:16

מכרנו אצלם מה שרצינו למכור, קנינו
מהם דברים שהיינו צריכים למסע.

01:26:19:22 01:26:14:12

יש שתי סיבות לכך ששמרנו
על המסע שלנו בסוד.

01:26:25:14 01:26:20:17

הסיבה הראשונה היא

שפחדנו ש"דרג" יתפסו אותנו.

01:26:27:17 01:26:26:09

כדי שלא יתפסו אתכם.
- בדיוק.

01:26:31:13 01:26:27:18

הסיבה השנייה היא שזה לא קל להגיד
לאנשים שגדלת איתם שאתה עוזב.

01:26:34:08 01:26:32:16

בכל אופן,

01:26:37:20 01:26:35:01

חשבנו על ההשלכות
שיכולות להיות.

01:26:44:21 01:26:38:12

לכן לא אמרנו לאף אחד.
אם היינו מדברים על זה בפתיחות,

01:26:50:24 01:26:45:11

זה היה יוצר בעיות
ומסבך את כל התהליך.

01:26:55:11 01:26:51:18

גנבים יכולים לחכות לך בדרך.
אף שגנבים תקפו אותנו בלי קשר.

01:26:59:24 01:26:56:06

הנקודה היא שזה פחות בטוח.

01:27:05:19 01:27:00:22

בלילה שיצאנו לדרך,

01:27:10:21 01:27:06:06

השכנים שלנו לא האמינו
שאנחנו עוזבים.

01:27:18:13 01:27:12:08

הם לא ידעו מה לעשות עם עצמם,
הם התחילו לעזור לנו עם הציוד.

01:27:23:19 01:27:18:21

לא סיפרנו לאף אחד שאנחנו
עוזבים עד הלילה שבו עזבנו.

01:27:29:23 01:27:24:02

מה עשיתם בלילה שעזבתם?
האם היה מישהו שהדריך אתכם?

01:27:34:03 01:27:30:16
היינו צריכים מדריך רק
לאחר הליכה של יומיים.

01:27:38:18 01:27:34:18
כי אנחנו מכירים
את האזור שלנו היטב.

01:27:44:17 01:27:39:16
לאחר הליכה של יומיים,
עצרנו לכמה ימים.

01:27:48:24 01:27:45:08
וכמו שאמרתי לך,
מכרתי שם את הכלים שלי.

01:27:54:10 01:27:50:04
לאחר שמכרנו וסידרנו את מה
שהיינו צריכים, התחלנו לחפש מדריך.

01:28:00:01 01:27:57:02
והסיבה לכך היא שהיינו
באזורים שלא הכרנו.

01:28:01:16 01:28:00:02
כמה הייתם כשיצאתם?

01:28:09:22 01:28:02:22
כשכולנו נפגשנו היינו 370 אנשים,
אבל כל אחד יצא לבד מהבית שלו.

01:28:11:24 01:28:10:11
התכוונתי כשיצאתם באותו לילה.

01:28:17:04 01:28:12:22
אני עם הילדים שלי,

01:28:20:15 01:28:17:18
ודוד שלי עם המשפחה שלו,
בסך הכול 5 נפשות.

01:28:24:21 01:28:23:03
יצאנו ביחד.

01:28:30:14 01:28:25:24
אחרי שיצאנו, הגיעו ארבעה
נערים וביקשו להצטרף אלינו.

01:28:34:20 01:28:31:00

הם הגיעו אלינו אחרי
הליכה של כמה ימים.

01:28:39:22 01:28:35:20
שאלנו אותם אם הם בטוחים,
הם ענו שכן והצטרפו אלינו.

01:28:43:07 01:28:39:24
מאיפה הם הגיעו?

01:28:49:03 01:28:43:14
ממקום שנקרא סמין, זה היה רחוק
מאיתנו, הליכה של כמה ימים.

01:28:54:04 01:28:49:20
הם חיפשו אנשים
להצטרף אליהם.

01:29:01:05 01:28:55:07
הם גם פחדו שיתפסו אותם.
לאחר שביקשו ממני להצטרף אלינו,

01:29:04:12 01:29:01:15
אמרתי להם שהם יכולים להצטרף.
והסיבה לכך הייתה,

01:29:09:22 01:29:06:05
קודם כל הם היו יהודים.

01:29:13:23 01:29:10:05
דבר שני, מי שסלל לנו את הדרך היה
אלוהים, לכן זה מסע של כל יהודי.

01:29:19:04 01:29:14:04
היינו צריכים לדאוג זה לזה.

01:29:24:08 01:29:20:08
כל מי שהיה לו קושי בדרך, היה מוזמן
להצטרף אלינו ואנחנו ניסינו לעזור.

01:29:31:09 01:29:25:01
תמיד הייתי אומר שיהודי צריך
לבוא לקראת יהודי בכל סיטואציה.

01:29:38:17 01:29:31:17
ארבעת הנערים הללו עברו הרבה
קשיים בדרך, לא רצו אותם.

01:29:41:20 01:29:40:00
אף אחד לא סמך עליהם.

01:29:49:17 01:29:43:09
הכרתי את הנערים הללו דרך חבר
שלהם שגר ועבד אצלי במשך שבוע.

01:29:57:11 01:29:50:11
יום אחד הוא פגש אותם והם
סיפרו לו על כל הקשיים שעברו,

01:30:01:21 01:29:58:09
והוא אמר להם
שהוא הולך איתנו.

01:30:08:18 01:30:02:10
אגב, זה היה ברלי.
הוא היה אח שלו.

01:30:13:00 01:30:09:09
הם שאלו אותו אם הוא יכול לשאול
אותי אם זה בסדר שיצטרפו אלינו.

01:30:18:09 01:30:14:13
הוא הגיע אליי בריצה.

01:30:22:22 01:30:18:23
הוא הסביר לי את הסיטואציה,
שאלתי אותו איפה הם נמצאים,

01:30:25:10 01:30:23:06
ואמרתי לו שילך להביא אותם,

01:30:30:19 01:30:25:23
אף שאשתי חששה
שזה אולי רעיון לא טוב.

01:30:34:06 01:30:31:06
אמרתי לה שזו החלטה
ודרך של אלוהים, לא שלנו.

01:30:38:22 01:30:35:00
האמנו שאלוהים מוביל אותנו.

01:30:44:06 01:30:39:12
לכן כשעזבנו,
הם הצטרפו אלינו.

01:30:50:14 01:30:45:11
באותו יום, חיכיתי לנוצרי אחד
שאמר שהוא יעזור לי עם החמור שלו,

01:30:55:12 01:30:50:24
אבל הוא פשוט לא הגיע.
אמרתי להם שנמתין לו קצת.

01:31:01:08 01:30:57:17
חיכינו עד הערב,
אבל הוא לא הופיע.

01:31:09:02 01:31:02:02
הבנו כבר שהוא לא יגיע,
אמרתי לכולם שנסתדר עם סוס אחד.

01:31:15:05 01:31:10:07
אמרתי להם שיעמיסו את כל הציוד
על הסוס ושלא ישאירו דבר מאחור.

01:31:19:10 01:31:15:22
כי כבר הבנתי שאני
לא יכול לסמוך עליו.

01:31:25:08 01:31:20:01
בסוף לא היינו צריכים את החמור
שלו, לקחנו הכול ויצאנו לדרך.

01:31:33:15 01:31:26:15
יצאנו למסע הזה בדרך
שאלוהים הכתיב לנו

01:31:39:23 01:31:35:04
ולא בדרך של אף אחד אחר.
כשאשתי פחדה שהנערים יסכנו אותנו,

01:31:44:20 01:31:40:06
אמרתי לה שכל המסע הזה הוא סיכון,
אבל אלוהים הוא זה שמדריך אותנו.

01:31:48:14 01:31:45:03
הייתה לנו אמונה חזקה.

01:31:55:16 01:31:49:07
ובהמשך הדרך,
עצרו אותנו חיילים של איהפה.

01:32:03:02 01:31:57:00
בהתחלה הם נתקלו בנערים,
כי הם הלכו בראש השיירה.

01:32:06:20 01:32:03:22
כששאלו אותם לאן הם הולכים,
הם לא הצליחו לענות מרוב פחד.

01:32:11:17 01:32:07:15
זה היה לפנות בוקר.

01:32:15:20 01:32:12:17
כשהגעתי, ראיתי שתפסו אותם.

01:32:20:15 01:32:16:17
כשהחילים ראו אותי,
הבינו שאנחנו ביתא ישראל.

01:32:25:19 01:32:21:09
שאלו אותי לאן, עניתי להם לסודן,
ואז הם לא שאלו אותי עוד שאלות.

01:32:32:09 01:32:27:17
אבל הנערים חטפו מהם קצת,
כי הם פחדו ושיקרו להם.

01:32:37:10 01:32:32:18
זה היה באותו לילה?
- כן, אחרי הליכה של לילה שלם.

01:32:41:16 01:32:37:23
הלכנו כל הלילה בלי הפסקה.

01:32:49:06 01:32:42:10
כשהחטיפו לנערים, דיברתי
הסברתי להם שהם רק נערים מפוחדים.

01:32:55:06 01:32:49:20
הם אמרו לנו שאיפה
מאמינים באמת ונתנו לנו ללכת.

01:33:02:17 01:32:56:08
מאז לא היו לנו יותר מדי
בעיות עם חיילים בדרך.

01:33:10:09 01:33:03:12
ככה המשכנו והגענו למקום מאוד
רחוק מהבית שלנו שנקרא וולדי.

01:33:17:23 01:33:10:23
כשהגענו לשם, נחנו, אכלנו והתקלחנו,
אחרי כל הדרך הארוכה שעשינו.

01:33:25:14 01:33:18:14
ושוב קמנו לקראת הערב
והמשכנו בדרכנו.

01:33:32:11 01:33:26:03
כשהגענו בערך לחצי הדרך,
למקום שאף אחד לא גר בו,

01:33:38:10 01:33:34:19
עוד פעם נחנו קצת.

01:33:46:01 01:33:39:23
ושוב לקראת הערב יצאנו לדרך.

01:33:53:00 01:33:46:07
לאחר הליכה של 3 ימים,
הגענו למקום שנקא מייח'רגז.

01:33:57:05 01:33:54:12
הגעתם לשם.
- כן, אחרי 3 ימים.

01:34:04:06 01:33:57:06
רוב ההליכות שלנו היו בלילה,
משעות הערב המוקדמות עד לפנות בוקר.

01:34:07:18 01:34:04:13
הגענו לשם ונחנו עוד.

01:34:12:13 01:34:08:09
שם פגשנו עוד יהודים כמונו,
ופרקנו את הציוד שלנו.

01:34:19:23 01:34:13:12
במקום שהמשפחה של טספיוונדמהך
(קרוב משפחה) היו גרים בו.

01:34:25:22 01:34:20:17
פרקנו את הציוד שלנו שם אצלם.
הם גם התכוננו לצאת לדרך.

01:34:28:23 01:34:26:20
נשארנו במקום הזה שבועיים.

01:34:34:22 01:34:29:12
כמו שאמרתי לך קודם לכן,
שם מכרנו את רוב הדברים שלנו.

01:34:41:10 01:34:36:23
מאז שהתחילו
השמועות על העלייה,

01:34:46:14 01:34:41:21
הייתה לנו אמונה גדולה

בהדרכתו של אלוהים.

01:34:51:14 01:34:46:15
לכן כשאמרו לנו שאנשים מתים במסע
כדי להפחיד אותנו, איש לא השתכנע.

01:34:57:02 01:34:53:20
כשהגענו לשם,

01:35:04:07 01:34:57:17
חזרתי להביא את הבת
שלי שהייתה בתגראי.

01:35:10:08 01:35:05:17
קבעתי עם בעלה תאריך
ומקום כדי שיביא אותה.

01:35:13:10 01:35:10:22
הוא לא הגיע,
לכן חזרתי והבאתי אותה.

01:35:19:18 01:35:14:05
הבאתי את הבת שלי
ונשארנו שם בערך שבועיים.

01:35:25:02 01:35:20:03
התאספנו שם 370 יהודים.

01:35:31:06 01:35:26:07
פתאום נפגשתם?
- זו לא הפתעה, כולם יצאו למסע.

01:35:36:24 01:35:31:23
אני הייתי עם המשפחה שלי
וארבעת הנערים.

01:35:42:00 01:35:37:02
ודוד שלי עם משפחתו,
חמש נפשות, איתם יצאנו לדרך.

01:35:46:09 01:35:42:21
זה היה בהתחלה,
כשיצאנו מהבתים שלנו.

01:35:53:19 01:35:46:19
אבל במקום הזה, נפגשנו עם עוד
יהודים שהגיעו מכל מיני מקומות.

01:35:58:24 01:35:54:02
שם היה המקום המרכזי

שכולם התאספו בו.

01:36:02:05 01:35:59:12

כך נפגשנו עם השאר.

01:36:09:01 01:36:03:06

לאחר מכן היינו צריכים
לתכנן את המשך המסע ולצאת לדרך.

01:36:12:12 01:36:09:07

האנשים שהגיעו לפנינו שכרו
מדריך שיכוון אותם בהמשך.

01:36:17:02 01:36:13:02

אף שתכננו ללכת בדרך אחרת,

01:36:20:18 01:36:17:15

בסוף הצטרפנו אליהם.

01:36:25:10 01:36:22:06

אני מנסה להסביר לך
על הדרך שאלוהים הכתיב לנו.

01:36:31:11 01:36:25:22

כי בכלל תכננו ללכת בדרך אחרת
ואי אפשר לדעת מה היה קורה לנו.

01:36:36:04 01:36:32:01

אבל אלוהים סלל לנו
את הדרך הכי נכונה.

01:36:43:13 01:36:36:19

כשעמדנו לצאת לדרך בלילה,
ראינו אותם מתאספים שם

01:36:50:20 01:36:45:17

והם הציעו לנו להצטרף אליהם.

01:36:55:06 01:36:51:22

אמרתי להם שזאת
לא הדרך שלנו.

01:36:59:05 01:36:55:13

באותה תקופה, מפלגת דרג
שלטה בכל המדינה,

01:37:06:00 01:36:59:20

והחיילים התחילו
בחיפוש אחרינו.

01:37:14:09 01:37:07:09
היינו מסתתרים בשיחים מפניהם,
ואלוהים עזר לנו לצאת מזה בשלום.

01:37:19:07 01:37:14:22
המדריך שהיה לנו דאג לקחת אותנו
בדרכים שיקשו על דרג לתפוס אותנו.

01:37:25:22 01:37:20:21
הוא היה הולך לבדוק
שטחים וחוזר לקחת אותנו איתו.

01:37:34:03 01:37:29:10
אני לא יודע אם אתה זוכר את המקום
שהמשפחה של ע'דיי אברהם הייתה בו,

01:37:38:07 01:37:34:08
אתה זוכר את זה?
בטח היית אז ילד קטן.

01:37:44:19 01:37:38:09
הגענו לשם ונחנו עוד קצת.
ושם פגשנו בערך עוד 100 אנשים.

01:37:53:11 01:37:46:11
התלבטנו אם להישאר שם,
כי פחדנו שהחיילים יתפסו אותנו.

01:38:00:12 01:37:54:10
בסוף החלטנו שזה מסוכן
ושאנחנו צריכים להמשיך.

01:38:06:13 01:38:00:24
אלוהים תמיד עזר לנו
לקבל את ההחלטות הנכונות.

01:38:14:07 01:38:07:11
הוא תמיד היה איתנו
ושמר עלינו כל הזמן.

01:38:21:21 01:38:14:21
אני אומר את זה כי הדרך שעשינו
והקשיים שחווינו לא היו פשוטים.

01:38:26:23 01:38:23:19
גנבים, מחלות, פציעות וכו'.

01:38:33:11 01:38:27:12
לכל אורך הדרך היינו
מוקפים בחיילים של דרג.

01:38:40:23 01:38:35:01
היינו צריכים למצוא את הדרכים
הכי טובות כדי שלא יתפסו אותנו.

01:38:43:17 01:38:41:14
זזה הרבה בזכות
האנשים שהיו לפנינו.

01:38:50:17 01:38:44:08
באותה מידה הם יכלו
למצוא אותנו ולתפוס אותנו.

01:38:56:14 01:38:51:07
אבל כמו שאמרתי לך, אלוהים
שמר עלינו והציל אותנו הרבה פעמים.

01:38:58:21 01:38:56:18
הייתם עם מדריך, נכון?

01:39:06:00 01:38:59:00
לא תמיד היה לנו מדריך, עמדנו
בהרבה מבחנים גם בלי המדריך.

01:39:13:14 01:39:06:22
כשהגענו למקום, מצאנו אנשים
שחיכו במשך חודש מבלי להתקדם.

01:39:17:21 01:39:13:17
אנחנו הגענו כשהם התכוננו
לצאת ולהמשיך את המסע שלהם.

01:39:24:23 01:39:18:19
לנו לא הייתה סיבה להישאר, פשוט
התכוננו להמשיך איתם ברגע שהגענו.

01:39:33:02 01:39:27:12
אבל כל זה,
זה לא סתם צירוף מקרים.

01:39:39:11 01:39:33:09
הגענו לשם והצטרפנו אליהם.

01:39:46:23 01:39:39:23
וכולנו הצלחנו להתחמק
מהחיילים של דרג.

01:39:54:07 01:39:47:15
אם היינו הולכים לפי התוכנית שלנו,
יכול מאוד להיות שהיינו נתפסים.

01:40:00:24 01:39:54:10
כי המסלול שבחרנו היה קרוב
יחסית לכבישים וזה סיכון גדול.

01:40:06:22 01:40:01:24
אבל אלוהים שמר עלינו
והוציא אותנו בשלום מכל זה.

01:40:10:00 01:40:07:17
מה אכלתם ושיתיתם בדרך?

01:40:18:14 01:40:11:20
קודם כל, כמו שאמרתי קודם,
לקחנו איתנו מזון לדרך.

01:40:26:14 01:40:19:14
ובדרך קניתי עוד חמור
שסחב לנו את המים והמזון.

01:40:34:04 01:40:27:23
כשהגענו, המזון והמים
שהיו על החמור היו רחוקים מסיום.

01:40:38:03 01:40:34:17
נשאר הרבה מזון ומים.

01:40:43:03 01:40:38:13
קודם כל זה בזכות אלוהים,
שזירז לנו את הדרך.

01:40:47:19 01:40:43:11
כמו שאמרתי, הלכנו הרבה בדרכים
צדדיות כדי להתחמק מהחיילים.

01:40:55:08 01:40:48:08
יצאנו מהבית בשבת בלילה
והגענו בשישי בבוקר.

01:41:00:22 01:40:57:17
בערך שבוע.
הלכנו יום ולילה.

01:41:03:03 01:41:01:02
לא ישנו.

01:41:09:02 01:41:03:16
היינו עוצרים מדי פעם כדי להכניס
משהו לפה, אבל לרוב לא הפסקנו ללכת.

01:41:14:20 01:41:09:14
אפילו החמורים שלנו לא עשו
לנו בעיות, הם היו בדיוק כמונו.

01:41:21:04 01:41:15:07
היינו נותנים להם משהו לאכול, הם
היו מסתפקים בזה וממשיכים ללכת.

01:41:29:06 01:41:23:05
נדהמתי לראות את זה כי אני יודע
כמה בעיות חמורים עושים במסעות.

01:41:34:16 01:41:29:17
גם כאן אלוהים בא לקראתנו.

01:41:40:23 01:41:35:09
לאורך כל הדרך, נשדדנו
על ידי גנבים רק פעם אחת.

01:41:48:11 01:41:42:17
אבל הם לא עשו
לנו יותר מדי נזקים.

01:41:51:00 01:41:48:20
לפני שהגעתם?

01:41:56:21 01:41:51:05
כן, זה היה במדבר, כל השבוע
הלכנו במקומות שאנשים לא גרו בהם.

01:42:03:13 01:41:57:22
יצאנו בשבת בלילה והגענו בשישי
בבוקר, כל הדרך הייתה במדבר.

01:42:10:09 01:42:05:20
בדרך ראינו
מעט מקורות של מים.

01:42:13:13 01:42:10:21
אבל אם היינו
הולכים איך שתכננו,

01:42:20:21 01:42:14:19
יכול להיות שלא היינו רואים מים
הרבה זמן, לכן לקחנו איתנו הרבה.

01:42:26:13 01:42:21:13
אבל ראינו מים בהרבה מקומות
בדרך שבאנו ממנה, עד שהגענו.

01:42:30:03 01:42:27:05
עד שהגעתם לאן?
- לסודן.

01:42:36:17 01:42:30:07
מייד כשעברנו את הגבול לסודן,
נתקלנו בהרבה מקורות מים.

01:42:42:04 01:42:36:20
אמרו לנו לדאוג שתמיד יהיו
לנו מים, כי נסבול מחוסר במים.

01:42:50:07 01:42:43:09
אבל אלוהים עזר לנו
והוציא אותנו גם מזה בשלום.

01:42:58:05 01:42:51:05
גנבים הציקו לנו ודרשו
שנביא להם כסף.

01:43:04:05 01:42:58:17
המקרה הכי גרוע היה שהם הרגו
אח של מישהו כשראו שהוא מוציא כסף.

01:43:11:21 01:43:04:22
בהתחלה לא הבנו למה הוא מתוסכל.
חשבנו שהוא מתוסכל בגלל 50 קרשי.

01:43:17:15 01:43:12:14
ואז הסבירו לנו מה קרה לו.
הוא הגיע לפנינו.

01:43:23:16 01:43:18:12
בהתחלה, שמענו יריות, הספקנו
ללכת ונשארנו במקומות שלנו.

01:43:29:05 01:43:24:11
בהתחלה חשבנו שזה דרג, לאחר
שאמרו לנו שאלה שודדים שרוצים כסף,

01:43:36:07 01:43:29:24
כל אחד מאיתנו נתן להם
50 קרשי והם נתנו לנו לעבור.

01:43:41:10 01:43:36:19
חלקם אפילו לא נתנו, הם פשוט
העמידו פנים ולא שמו לב אליהם.

01:43:46:11 01:43:41:22
כשראינו את האיש מתוסכל,

01:43:53:06 01:43:47:06
בהתחלה חשבנו שזה בגלל 50 קרשי,
ואז סיפרנו לנו מה עשו לו.

01:44:00:09 01:43:54:15
אף אחד מאיתנו לא הוציא כסף
ליד השודדים, כי הם שודדים.

01:44:07:10 01:44:01:03
פשוט הוצאנו את מה שהם
דרשו מבלי שראו והבאנו להם.

01:44:15:09 01:44:08:15
גם זה יכול היה להיות יותר גרוע,
אבל אלוהים באמת שמר עלינו.

01:44:22:04 01:44:16:00
כשהגענו לסודן,
מישהו שאל אותנו,

01:44:27:00 01:44:23:06
למה באנו לפה?

01:44:28:20 01:44:27:06
בסודן?
- כן.

01:44:31:17 01:44:29:17
שאלתי אותו למה הוא מתכוון.

01:44:38:22 01:44:31:22
הוא אמר לי שהמצב לא טוב
ושיש הרבה אפילויות

01:44:43:00 01:44:39:22
בין האנשים שם.

01:44:47:11 01:44:43:17
לא אמרתי כלום באותו רגע.

01:44:53:13 01:44:48:03
התפללתי לאלוהים שישמור
על האחדות ועל הדרך שלנו.

01:44:58:15 01:44:54:00
לא התרגשנו מזה שיש
אפילויות והכול לא מסודר,

01:45:05:22 01:44:58:22

אבל כיוון שדאגנו שזה יהרוס לנו,
התפללנו לאלוהים שישמור עלינו.

01:45:08:04 01:45:06:09
חשבנו על כולנו כיהודים.

01:45:14:05 01:45:09:03
היינו שם כשבועיים, כצפוי,

01:45:18:01 01:45:14:19
ואז כולם התחילו לדאוג רק לעצמם
וזה יצר בעיות להמשך הדרך.

01:45:22:14 01:45:18:12
כחודש וחצי סגרו לנו את הדרך
ולא היה לנו לאן ללכת.

01:45:29:01 01:45:23:03
לאחר כמה זמן, מישהו הגיע
אליי עם בשורה על העלייה.

01:45:35:01 01:45:31:03
זה היה מישהו שלא ראיתי בחיים.
הוא אמר לי שהשם שלי מופיע ברשימה.

01:45:42:12 01:45:36:00
לא האמנתי, אמרתי שזו כנראה טעות,
אמרו לי שזה אמיתי ושזה קורה.

01:45:46:05 01:45:43:15
באמת לא האמנתי.

01:45:52:22 01:45:46:12
הכול קרה כל כך מהר,
לאחר שבועיים הגיעו לקחת אותנו.

01:45:57:22 01:45:54:20
לזה אני מתכוון כשאני
אומר לך שאלוהים איתנו.

01:46:05:21 01:45:58:21
הדרך שלנו הייתה קשה
אבל אלוהים עזר לנו לעבור אותה.

01:46:09:07 01:46:07:04
אבל זה בכלל לא היה פשוט.
אתה יודע מה,

01:46:13:06 01:46:09:21
תחשוב כמה קושי יש בהליכה

של שבועות או חודשים באותה תקופה,

01:46:18:16 01:46:14:08
אם רק בהליכה של יום באתיופיה
יש הרבה סכנות וקשיים.

01:46:22:17 01:46:19:09
למשל הליכה מתגראי
לצלאתי וחזרה.

01:46:29:03 01:46:23:05
אבל מאז שיצאנו מאתיופיה
ועד שהגענו למקום הזה שאמרתי לך,

01:46:34:22 01:46:29:16
עם כל ההליכות ועצירות שעשינו,

01:46:38:22 01:46:36:01
הגענו לאחר שבוע בערך.

01:46:44:07 01:46:39:07
ויצאנו משם ברביעי.

01:46:47:11 01:46:45:16
עבר שבוע,

01:46:52:15 01:46:47:24
ביום העשירי,
ביום שישי, הגענו לסודן.

01:46:59:14 01:46:53:09
ככה עברנו את כל הקשיים בדרך.
אלוהים נתן לנו כוחות לעבור אותם.

01:47:07:05 01:47:00:10
להגיד לך את האמת,
האמונה שלנו לא השתנתה.

01:47:14:05 01:47:07:17
באמת האמנו שזה יקרה,
האמנו שאלוהים שומר עלינו.

01:47:19:13 01:47:14:24
אני מדבר על כל ביתא ישראל.
ככה הצלחנו להגיע לארץ ישראל.

01:47:27:06 01:47:20:17
כשהגענו, ממשלת
ישראל קיבלה אותנו.

01:47:35:05 01:47:28:05

קיבלו אותנו כמו
שהתפללנו שיקבלו אותנו.

01:47:44:13 01:47:38:05

באנו לפה עם ידיים ריקות והם דאגו
שנרגיש בנוח, שנרגיש כמו בבית.

01:47:50:15 01:47:44:24

עצם העובדה שהם באו עד סודן
כדי לחפש אותנו ולהציל אותנו,

01:47:56:03 01:47:52:01

גרם לנו להרגיש תחושות
שלא הרגשנו בחיים.

01:48:03:17 01:47:56:17

אמרנו לעצמנו, האנשים האלו לא
מכירים אותנו ולא ראו אותנו בחיים,

01:48:11:18 01:48:04:18

והם פשוט נתנו לנו יד כי יהודים
לא מפקירים את האחים שלהם.

01:48:20:17 01:48:13:18

כך עברנו הכול. אבל את הקשיים
בדרך אי אפשר לשכוח.

01:48:24:13 01:48:20:18

זה לא שונה מיציאת מצרים.

01:48:29:07 01:48:25:06

האמונה והשמירה
של אלוהים הייתה אותו דבר.

01:48:37:02 01:48:30:02

תחשוב שמישהו יוצא למסע בעקבות
האמונה שלו בלי הרבה פרטים על הדרך,

01:48:39:07 01:48:37:18

רק עם אמונה.

01:48:44:22 01:48:39:14

כשהיהודים הלכו ברגל
ימים, שבועות וחודשים,

01:48:51:13 01:48:45:13

אלוהים תמיד שמר עליהם
והראה להם את הדרך הנכונה.

01:48:55:23 01:48:51:17
אי אפשר להסביר את זה.

01:49:02:07 01:48:56:15
לא הייתי מופתע משום דבר.
הסיבה שאני אומר את זה

01:49:08:12 01:49:03:06
היא מפני שאלוהים הוביל אותנו ליעד
בדיוק כמו שהאמנו שייקח אותנו.

01:49:16:04 01:49:09:04
לאחר כל הדרך שעשינו, הם לא
שכחו אותנו, הם באו ולקחו אותנו.

01:49:23:16 01:49:16:21
והצורה שבה הם קיבלו
אותנו וכיבדו אותנו,

01:49:27:14 01:49:24:00
לא נשכח את זה.

01:49:34:21 01:49:27:24
לכן האמונה שלנו
היא הכוח שלנו.

01:49:41:00 01:49:35:15
אנחנו תמיד נודה לממשלת ישראל
כי היא דואגת לעם שלה.

01:49:45:15 01:49:42:12
יש לי רק שאלה קטנה
לפני שאנחנו מסיימים.

01:49:51:10 01:49:46:03
אחרי כל מה שעברת באתיופיה,
החיים שם, העבודה והחוויות,

01:49:58:12 01:49:52:20
וכל המסע שעשיתם עד שהגעתם
כולכם פה בשלום לארץ ישראל,

01:50:04:00 01:49:59:03
כשאתה חושב על כל זה, יש
איזה משהו ספציפי שעולה לך לראש?

01:50:09:06 01:50:04:07
זה יכול להיות זיכרון כלשהו
שאתה אוהב או סתם זוכר.

01:50:16:16 01:50:10:10
באתי ופיה היו לנו חיים
שהכרנו וקשיים שידענו לפתור.

01:50:21:22 01:50:17:17
בארץ נתקלתי בקשיים אחרים,
אבל כיוון שזאת המדינה שלי,

01:50:27:02 01:50:22:03
וכיוון שאני יודע כמה התפללנו
כדי להגשים את החלום הזה,

01:50:28:12 01:50:27:07
אני לא מאבד את האמונה שלי.

01:50:35:14 01:50:28:24
אני זוכר שהיינו מוקפים בחיילים
של דרג, ושהתפללנו שלא למות שם.

01:50:42:03 01:50:36:13
אבל אם נמות פה, אנחנו
נמות בגאווה במדינה שלנו.

01:50:44:07 01:50:42:10
לזה התפללנו.

01:50:49:12 01:50:44:19
וכמו התפילות שלנו,

01:50:54:23 01:50:49:18
עברנו את כל זה
והתחלנו מחדש.

01:51:02:16 01:50:56:24
הוא הביא לנו שם
כבוד, ביטחון וכוח,

01:51:08:01 01:51:03:13
בכל פעם שאני עובר ב...

01:51:12:24 01:51:08:05
כשאתה אומר שם, אתה מתכוון לישראל?
- כן, ישראל.

01:51:20:04 01:51:13:16
מה שאני אומר לך הוא שראיתי
את תוצאות התפילות שלי אצל בני.

01:51:27:16 01:51:21:03
ברור שזה כואב כשמאבדים

ילד, אבל...

01:51:35:06 01:51:28:16
אבל הוא השאיר פה חותם,
אנשים יודעים את השמות שלנו,

01:51:41:04 01:51:35:24
הלכתי לירושלים להתפלל,
אנשים באו ושאלו מה שלומי.

01:51:47:19 01:51:42:00
גם כשהייתי בחיפה, אותו דבר.

01:51:52:05 01:51:48:07
הם באו ודיברו איתי.

01:52:00:15 01:51:54:07
ואני אמרתי לעצמי,
איך הם מכירים אותי.

01:52:08:06 01:52:01:06
אבל אתה רואה, הוא השאיר הרבה
דברים מאחוריו והרבה מסורת.

01:52:15:13 01:52:08:21
עברו 22 שנים והם
עדיין באים לבקר אותנו.

01:52:20:17 01:52:15:20
הוא לא מת סתם.
הוא מת עם הרבה כבוד.

01:52:26:17 01:52:21:17
אם למות, אז רק במדינה שלך
עם אנשים שמכירים ומכבדים אותך.

01:52:30:23 01:52:27:06
כי אף אחד לא יעצור את המוות.
כולם מתים בסוף.

01:52:35:06 01:52:31:14
לכן, מדינת ישראל
היא מדינה...